

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΜΟΝΟΜΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ασφαλιστικά Μέτρα (Ρύθμιση κατάστασης 731-735 Α.Κ.)

Του Ανδρέα Θεοδωρόπουλου του Κων/νου , Δικηγόρου
Παρ' Αρείω Πάγω Αθηνών, οδός Π.Τσαλδάρη 8 , Περιστερι Αττικής, και

ΚΑΤΑ

Του Μόσιαλου Ηλία , εκπροσώπου της κυβέρνησης στους
διεθνείς οργανισμούς για ζητήματα που αφορούν τον
κορωνοϊό. ....
.....

.....

Α. Ιστορικό – Πραγματικά περιστατικά

Αξιότιμη-ε κ. Εισαγγελέα ,

Ιστορικό

Επειδή στις 25-12-2021 στον προσωπικό λογαριασμό στο Facebook
**Ο μηνυόμενος Ηλίας Μόσιαλος, καθηγητής Πολιτικής Υγείας, στο LSE , ο
οποίος δυστυχώς εκπροσωπεί την ελληνική κυβέρνηση στους διεθνείς
οργανισμούς για ζητήματα που αφορούν στον κορωνοϊό , προσέβαλλε την
Παναγία με εικόνα (σκίτσο) , το οποίο περιείχε εκφράσεις προσβλητικές
για την μητέρα του Ιησού Χριστού μας και ολόκληρης της Χριστιανικής
πίστης . (Σχετικό 1).**

Η αντίδραση της Ιεράς συνόδου ύστερα από την αήθη Θρησκευτική και
ρατσιστική επίθεση εναντίον του Χριστιανισμού μας ήταν η κάτωθι:

Ολόκληρη η ανακοίνωση της Ιεράς Συνόδου

«Η προσβλητική ανάρτηση, φερομένη υπό το όνομα του αντιπροσώπου της Ελληνικής Δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς για τον κορονοϊό κ. Ηλία Μόσιαλου, παραμονή των Χριστουγέννων, που χλευάζει την θρησκευτική πίστη εκατομμυρίων ορθοδόξων χριστιανών της χώρας που εκπροσωπεί, και οι συναφείς διαμαρτυρίες μελών της Εκκλησίας που περιήλθαν σε γνώση μας, δίνουν την αφορμή για την γενικότερη υπόμνηση ότι, αν και το πρόσωπο του Χριστού και της Κυρίας Θεοτόκου δεν έχουν ανάγκη οποιασδήποτε ανθρώπινης υπεράσπισης έναντι των ανθρώπινων ύβρεων, οι προσβολές και επιθέσεις κατά του Χριστιανισμού θα συνεχίσουν και θα αυξάνονται κατά τον 21ο αιώνα.

Ο φανατισμός και η έλλειψη σεβασμού στον άλλον δεν είναι αποκλειστικό χαρακτηριστικό των “θρησκειών” ή των “αλλόθρησκων”, αλλά οριζόντιο γνώρισμα πολλών ανθρώπων, συντηρητικών και προοδευτικών.

Είναι επίσης σαφές ότι κανένας δεν μπορεί να επικαλείται το επιχείρημα της ιδιωτικότητας για την ρατσιστική συμπεριφορά του, όταν κατέχει θέσεις κρατικής ευθύνης και εκφράζεται δημοσίως.

Ευχόμαστε Καλά Χριστούγεννα με αγάπη, μακροθυμία και προσευχή “υπέρ των μισούντων και αγαπώντων ημάς”».

Νομική Φύση

Επειδή προσβάλλομαι ως Χριστιανός Ορθόδοξος ανάμεσα σε εκατομμύρια πιστούς της Ορθόδοξης Χριστιανικής Πίστης αλλά όπως και της καθολικής Εκκλησίας καθώς η Παναγία είναι μία και στα δύο δόγματα , ως πολίτης επίσης και ως Δικηγόρος ταυτόχρονα βάνουσα , εγώ και εκατομμύρια συνάνθρωποί μου , συμπατριώτες μου Έλληνες αλλά και αλλοδαποί Χριστιανοί ανά τον κόσμο μηνύω τον ως άνω για το αδίκημα της παράβασης του αντιρατσιστικού νόμου :

<< Το άρθρο 1 του Νόμου 927/1979 για την «Δημόσια υποκίνηση βίας ή μίσους», το οποίο τροποποιήθηκε με το Νόμο 4285/2014 (ευρύτερα γνωστός ως "αντιρατσιστικός νόμος") προβλέπει τα εξής:

1. Όποιος με πρόθεση, δημόσια, προφορικά ή δια του τύπου, μέσω του διαδικτύου ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο ή τρόπο, υποκινεί, προκαλεί, διεγείρει ή προτρέπει σε πράξεις ή ενέργειες που μπορούν να προκαλέσουν διακρίσεις, μίσος ή βία κατά προσώπου ή ομάδας προσώπων, που προσδιορίζονται με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, τις γενεαλογικές καταβολές, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή την αναπηρία, κατά τρόπο που εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή ενέχει απειλή για

τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα των ως άνω προσώπων, τιμωρείται με φυλάκιση τριών (3) μηνών έως τριών (3) ετών και με χρηματική ποινή πέντε έως είκοσι χιλιάδων (5.000 - 20.000) ευρώ.

2. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται όποιος με πρόθεση και με τα μέσα και τους τρόπους που αναφέρονται στην παράγραφο 1, υποκινεί, προτρέπει, προκαλεί ή διεγείρει σε διάπραξη φθοράς ή βλάβης πραγμάτων, εφόσον αυτά χρησιμοποιούνταν από τις παραπάνω ομάδες ή πρόσωπα, κατά τρόπο που εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη.

3. Αν η πρόκληση, προτροπή, διέγερση ή υποκίνηση των προηγούμενων παραγράφων είχε ως αποτέλεσμα την τέλεση εγκλήματος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή δεκαπέντε έως τριάντα χιλιάδων (15.000-30.000) ευρώ. Σε περίπτωση επιβολής ποινής φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους, επιβάλλεται η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων από ένα έως πέντε έτη.

4. Όποιος συγκροτεί ή συμμετέχει σε οργάνωση ή ένωση προσώπων οποιασδήποτε μορφής που επιδιώκει συστηματικά την τέλεση των πράξεων των παραγράφων 1 και 2, τιμωρείται με τις ποινές της παραγράφου 1, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει εν προκειμένω η παράγραφος 5 του εν λόγω άρθρου, σύμφωνα με την οποία:

5. Αν η πράξη των προηγούμενων παραγράφων τελέστηκε από δημόσιο λειτουργό ή υπάλληλο, κατά την άσκηση των ανατεθειμένων σε αυτόν καθηκόντων, επιβάλλεται: α) στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2, φυλάκιση έξι (6) μηνών έως τριών (3) ετών και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως είκοσι πέντε χιλιάδων (10.000 -25.000) ευρώ και β) στην περίπτωση της παραγράφου 3, φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή είκοσι πέντε χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων (25.000 - 50.000) ευρώ.

Το άρθρο 198 Π.Κ Προβλέπεται φυλάκιση έως 2 έτη για όποιον κακόβουλα καθυβρίζει τον Θεό και όποιος δημόσια και κακόβουλα καθυβρίζει την ορθόδοξη εκκλησία ή θρησκεία ανεκτή στην Ελλάδα. Ύστερα από την αλλαγή του Ποινικού κώδικα που προωθεί η κυβέρνηση και ο Υπουργός κ. Τσιάρας .

Αυστηροποίηση των ποινών για τον βιασμό, τη διακίνηση μεταναστών αλλά και... επαναφορά της κακόβουλης βλασφημίας των θείων φέρνουν οι τροποποιήσεις στο αρχικό σχέδιο νόμου για τον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Τις αλλαγές ανακοίνωσε σήμερα Δευτέρα ο υπουργός Δικαιοσύνης, Κώστας Τσιάρας, κατά τη δεύτερη ανάγνωση του σχεδίου νόμου στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή.

Σημειώνεται ότι στον Ποινικό Κώδικα που είχε υποβληθεί επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, πριν από τις εκλογές, προβλεπόταν η κατάργηση του συγκεκριμένου άρθρου (198 του ΠΚ).

Όπως ειδικότερα ανακοίνωσε ο κ. Τσιάρας:

– **Επανερχονται η κακόβουλη βλασφημία και η καθύβριση των θρησκειμάτων (άρθρο 198 του ΠΚ).** Προβλέπεται φυλάκιση έως 2 έτη για όποιον κακόβουλα καθυβρίζει τον Θεό και όποιος δημόσια και κακόβουλα καθυβρίζει την Ορθόδοξη Εκκλησία ή θρησκεία ανεκτή στην Ελλάδα. «Με αυτόν τον τρόπο θεραπεύουμε τα πάντα και δημιουργούμε τις συνθήκες, ώστε φαινόμενα που αποτέλεσαν κορυφαία σημεία της επικαιρότητας το τελευταίο διάστημα να αντιμετωπίζονται με το συγκεκριμένο τρόπο» είπε ο υπουργός Δικαιοσύνης.

«Κανείς δεν γεννιέται, μισώντας κάποιον για το χρώμα του δέρματος, την καταγωγή ή τη θρησκεία του. Οι άνθρωποι πρέπει να μάθουν να μισούν κι αν μπορούν να διδαχθούν το μίσος, μπορούν να διδαχθούν και την αγάπη, γιατί η αγάπη έρχεται πιο φυσικά στην ανθρώπινη καρδιά, παρά το αντίθετο».
Nelson Mandela

. ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ- ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

1.1 Ανάλυση βασικών εννοιών

1.1.1. Η έννοια της Φυλής

Ξεκινώντας με την ανάλυση της έννοιας της φυλής, που αποτελεί έννοια κλειδί για τη διερεύνηση της έννοιας του ρατσισμού, καθώς ο όρος ρατσισμός

ετυμολογικά προέρχεται από το ιταλικό *razza*¹

που μεταφράζεται ως φυλή (<αραβικό *ras*=κεφάλι, καταγωγή, προέλευση, αρχή²), παρατηρείται πως δεν υπάρχει πιο απλή

λέξη από αυτήν της φυλής, αλλά ούτε και πιο σύνθετη και αμφιλεγόμενη ιδέα από αυτήν

της ύπαρξης ανθρώπινων φυλών³

. Συνεπώς, καθίσταται αδύνατος ένας ενιαίος

ορισμός, γιατί η φυλή αποτελεί εκτός από μια ανθρωπολογική κατηγορία και μια αξιολογική κατηγορία με ιδεολογικό φορτίο. Ως φυλή από ανθρωπολογική σκοπιά θα μπορούσε να οριστεί μια ομάδα ανθρώπων που ανεξαρτήτως γλώσσας και εθνικότητας εμφανίζει κοινά φαινοτυπικά χαρακτηριστικά κληρονομικού χαρακτήρα⁴ (χρώμα δέρματος, σχήμα κρανίου κτλ). Από ιδεολογική σκοπιά η έννοια υποδηλώνει την ύπαρξη γενετικών και βιολογικών διαφορών μεταξύ των λαών, οι οποίες τους κατατάσσουν σε «ανώτερους» και «κατώτερους»⁵. Η έννοια της φυλής λοιπόν δεν συμπίπτει με αυτήν της εθνικής, πολιτιστικής, θρησκευτικής, γλωσσικής ή γεωγραφικής ομάδας και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά από αυτές τις ομάδες δεν συνδέονται με τα φυλετικά χαρακτηριστικά. Όσο αφορά την ανθρωπολογική θεώρηση, επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων ασχολήθηκαν συστηματικά από τα τέλη του 17ου αιώνα με την ταξινόμηση του ανθρώπινου γένους χρησιμοποιώντας ως βασική κατηγορία την έννοια της φυλής.

¹ Δεν ευσταθεί η συνήθης αναγωγή στο λατινικό ratio «διάταξη, σειρά, τάξη», αφού η παραγωγή απευθείας από την ονομαστική είναι μη κανονική. Βλ Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, β' έκδοση, κέντρο λεξικολογίας, Αθήνα 2005,σ.1531.

² Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, β' έκδοση, κέντρο λεξικολογίας, Αθήνα 2005,σ.1531.

³ Δική μου μετάφραση από το έργο: C.Guillaumin, Rasse.Das Wort und die Vorstellung σε: U.Biefeld, Das Eigene und das Fremde. Neuer Rassismus in der Alten Welt?, Institut für Sozialforschung, Junius Verlag, Hamburg 1992, s. 161. (Es gibt keine einfachere Wort als das Wort «Rasse» und es gibt keine komplexere und schillerndere Idee als diejenige der Existenz von Rassen innerhalb der menschlichen Gattung.).

4http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%AE&dq= (λεξικό Τριανταφυλλίδη).

5 Ζ. Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο φυλετικό μίσος, ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ.30.

5

Ιστορικά, η λέξη «φυλή» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ως ανθρωπολογική

κατηγορία το 1684 από τον Francois Bernier, Γάλλο ιατρό και περιηγητή. Με

κριτήριο τα φαινοτυπικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων έχουν γίνει διάφορες

κατηγοριοποιήσεις, αλλά οι περισσότεροι ανθρωπολόγοι συμφωνούν στην ύπαρξη

τριών⁶

έως πέντε κύριων κατηγοριών⁷

. Ενδεικτικά αναφέρονται: ο Σουηδός Carl von

Linne (1707-1778), ο οποίος διέκρινε τέσσερα διαφορετικά είδη ανθρώπων με βάση

το χρώμα του δέρματος, τους Λευκούς, τους Ερυθρόδερμους, τους Κίτρινους και

τους Μαύρους, ο Γερμανός Immanuel Kant (1724-1804) που υποστήριξε την ύπαρξη

τεσσάρων βασικών φυλών, των Λευκών, των Μαύρων, των Ούννων και των Ινδών

και ο Γερμανός Friedrich Blumenbach (1752-1849), σύμφωνα με τον οποίο το

ανθρώπινο γένος διαιρείται σε πέντε φυλές, την καυκάσια, την μογγολική, την

αιθιοπική, την αμερικάνικη και την μαλαϊκή⁸

.

Οι ανθρωπολογικές ταξινομήσεις του 18ου αιώνα έδωσαν τη θέση τους στις

φυλετικές θεωρίες του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα. Πυρήνας των θεωριών αυτών

είναι η αιτιακή σχέση μεταξύ των βιολογικών και των κοινωνικών ιδιοτήτων που

αποσκοπεί στην ανάδειξη της λευκής φυλής ως θεματοφύλακα του ανθρώπινου

πολιτισμού. Αναπτύχθηκε έτσι ο λεγόμενος επιστημονικός ρατσισμός, με ακραία

έκφραση αυτών των θεωριών το Ολοκαύτωμα των Εβραίων στα στρατόπεδα των

Ναζί. Κύριος εκφραστής των φυλετικών ιδεών θεωρήθηκε ο Γάλλος διπλωμάτης και

συγγραφέας Arthur de Gobineau (1816-1882), σύμφωνα με τον οποίο η παρακμή των

πολιτισμών οφείλεται στον εκφυλισμό των λαών. Ως υποστηρικτής της ανωτερότητας

της λευκής φυλής σε ομορφιά και εξυπνάδα αντιμάχεται τις επιμιξίες και την

βιολογική αλλοίωση αυτής της καθαρότητας⁹

·
Κι ενώ η ταξινομική διάταξη έχει τύχει αποδοχής από τους ανθρωπολόγους με

ορισμένες διαφοροποιήσεις, η αξιολογική δεν έγινε κοινά αποδεκτή. Η αιτιακή σχέση

μεταξύ βιολογικών και κοινωνικών γνωρισμάτων απορρίφθηκε από την πλειοψηφία

των επιστημόνων. Τα μοναδικά κριτήρια που οι ανθρωπολόγοι χρησιμοποιούν μέχρι

στιγμής για την κατηγοριοποίηση είναι φαινοτυπικά και δεν υπάρχουν πειστήρια για

6

(Μογγόλοι, Νέγροι, Καυκάσιοι) βλ Unesco, the race concept, results of an inquiry, Paris, 1952, p.12,

διαθέσιμο

στο

<http://unesdoc.unesco.org/images/0007/000733/073351eo.pdf>

7 Βλ R.Benedict, Race and Racism, The Scientific Book Club, London 1989, 31 επ.

8

Για λεπτομέρειες βλ Ζ.Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο φυλετικό μίσος,

ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ 101-109.

9 Βλ Ζ.Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο φυλετικό μίσος, ιστορική,

κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ 135 επ.

6

τη διάκριση με βάση τη γενετική νοητική ικανότητα, καθώς έρευνες σε άτομα της

ίδιας φυλής έχουν δείξει ότι ο κυριότερος παράγοντας στον οποίο οφείλεται η

διαφορά πολιτισμού μεταξύ των ανθρώπινων ομάδων δεν είναι ένα κληρονομητέο

γονίδιο αλλά το ιστορικό υπόβαθρο κάθε ομάδας και οι περιβαντολλογικοί παράγοντες¹⁰

Σύμφωνα με την γενετική, τη μοριακή βιολογία και τη διαπολιτιστική ψυχολογία εκείνα τα στοιχεία που συμβάλουν στην πνευματική ανάπτυξη του

ανθρώπου είναι η ικανότητα μόρφωσης (educability), την οποία διαθέτουν όλοι οι

άνθρωποι και οι ευκαιρίες που τους παρέχονται από το κοινωνικό περιβάλλον. Δεν

είναι δυνατόν να διαχωριστούν οι φυλές με κριτήριο τη διανοητική ικανότητα (mental

capacity), όπως διαχωρίζονται με κριτήριο το χρώμα του δέρματος, τη θρησκεία ή τη

γλώσσα, ενώ έχει αποδειχθεί πως οι διαφορές στη διανοητική ικανότητα μεταξύ των

μελών της ίδιας φυλής είναι περισσότερες από τις αντίστοιχες διαφορές μεταξύ

μελών διαφορετικών φυλών¹¹

. Ο Albert Jacquard παρατηρεί: «Το ουσιώδες μένει να δημιουργηθεί. Αυτός που θα γίνω δεν υπάρχει στα γονίδια μου (...)» το άγαλμα του

Μωυσή δεν ήταν μέσα στο κομμάτι μάρμαρο που έφερε ένα πρωί ο Μιχαήλ Άγγελος στο

εργαστήρι του.»

Συμπερασματικά, η λέξη «φυλή» στερείται βιολογικού περιεχομένου και οι

φυλετικές θεωρίες είναι επιστημονικά αβάσιμες. Πρόκειται για έναν κοινωνικό

μύθος¹² με μικροπολιτικές σκοπιμότητες. Οι επιστημονικές έρευνες επιβεβαίωσαν τη

ρήση του Κομφούκιου (551-478 πΧ) «η φύση των ανθρώπων είναι η ίδια. Είναι οι

συνήθειές τους που τους διαχωρίζουν» (“Men’s natures are alike; it is their habits that

carry them far apart.”)

1.1.2. Η έννοια του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας

Η έννοια του ρατσισμού [racism (αγγλ.), racisme (γαλ.), Rassismus (γερμαν),

razzismo (ιταλ)] δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί με σαφήνεια, καθώς πρόκειται

για μια ανθρώπινη συμπεριφορά ιδεολογικά φορτισμένη και συνδεόμενη με

10 Βλ Unesco, Four Statement on the race question, France 1969, σ 14, διαθέσιμο στο

<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001229/122962eo.pdf>

11 Unesco, the race concept, results of an inquiry, Paris, 1952, p.13-15, διαθέσιμο στο

<http://unesdoc.unesco.org/images/0007/000733/073351eo.pdf>

12 M.Banton, Four Statements on the race question, Unesco, 1969 France, σ. 18.

7

μικροπολιτικές σκοπιμότητες¹³

. Εμπόδια στην ανάλυση του φαινομένου αποτελούν η έλλειψη σχετικής εγχώριας επιστημονικής βιβλιογραφίας και ο περιορισμός μελέτης

του φαινομένου σε δημοσιογραφικά άρθρα¹⁴

.

Σε αντίθεση με την έννοια της φυλής που έχει ιστορία σχεδόν τεσσάρων αιώνων ο όρος «ρατσισμός» από ιστορικογλωσσική άποψη είναι νεότερος με

αφετηρία το μεσοπόλεμο¹⁵

. Ποικίλοι είναι οι ορισμοί που έχουν δοθεί για τον προσδιορισμό της έννοιας και είναι χρήσιμο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο εύρος του

ορισμού, καθώς χρησιμοποιώντας έναν υπερβολικά ευρύ ορισμό του ρατσισμού

ενέχεται ο κίνδυνος να αποδυναμωθεί το φαινόμενο, αλλά και αντίθετα ένας

υπερβολικά στενός ορισμός περιορίζει αυθαίρετα το περιεχόμενο της έννοιας¹⁶

.

Οι διεθνείς οργανισμοί και κυρίως η Ουνέσκο και ο ΟΗΕ έχουν δώσει παρεμφερείς ερμηνείες στον όρο. Ειδικότερα, σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών, με τη

Διεθνή Σύμβαση περί καταργήσεως πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων, την οποία

κύρωσε η χώρα μας με το Ν.Δ. 494/1970, καταδικάστηκε κάθε διάκριση με κριτήριο

τη φυλή, το χρώμα, την καταγωγή ή την εθνική ή εθνολογική προέλευση που έχει ως

σκοπό την εκμηδένιση ή την διακινδύνευση της αναγνώρισης των δικαιωμάτων του

ανθρώπου. Αυτή είναι η στενή-φυλετική έννοια του όρου. Μια παρόμοια ερμηνεία

δόθηκε και από την Ουνέσκο ύστερα από αναλύσεις ειδικών επιστημόνων. Σύμφωνα

με το Four Statement on the race question¹⁷, ως ρατσισμός ορίζεται το δόγμα κατά το

οποίο η συμπεριφορά του ανθρώπου είναι προκαθορισμένη από φυλετικά κληρονομικά

χαρακτηριστικά, που βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση ανώτερου-κατώτερου. Επίσης,

13 Παρομοίως στο Robert Miles, Racism, Key Ideas Series Editor Peter Hamilton, 1989, p 1: «racism is a term of political abuse».

14 Με εξαίρεση τις μελέτες που αναφέρονται σε: Ζ.Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός,

εισαγωγή στο φυλετικό μίσος, ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα,

Αθήνα 2000, σ. 13 υποσ 1.

15 Όπως αναφέρει και ο Ζ.Παπαδημητρίου στο βιβλίο του (ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο

φυλετικό μίσος, ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000,

σ.41 υποσ 47), η λέξη «ρατσισμός» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά σε γραπτό κείμενο στην

ομώνυμη εργασία του Γερμανοεβραίου συγγραφέα Magnus Hirschfeld (Racism, Collanez, London, 1938).

16 Έκθεση της Εξεταστικής Επιτροπής για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη

με εισηγητή το Δημ. Ευρυγένη η οποία έγινε αποδεκτή από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την 16-1-

1986 με σχετικό Ψήφισμά του, Αντ.Ν.Σάκκουλας 1987, σημ. 43 σ. 27.

17 Βλ Unesco, Four Statement on the race question, France 1969, σ 18, διαθέσιμο στο

<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001229/122962eo.pdf> (racism can be defined as the

doctrine that a man's behavior is determined by stable inherited characters deriving from separate

racial stocks having distinctive attributes and usually considered to stand to one another in relations of

superiority and inferiority).

8

τον πυρήνα του ρατσισμού έδωσε και η διακήρυξη της 27 Νοεμβρίου 1978 περί

«Φυλής και Φυλετικής Προκαταλήψεως» ως εξής: «Κάθε θεωρία που είτε ενέχει τον ισχυρισμό ότι φυλετικές ή εθνικές ομάδες είναι εγγενώς ανώτερες ή κατώτερες, αφήνοντας έτσι να εννοηθεί ότι ορισμένες θα είχαν δικαίωμα να εξουσιάζουν ή να παραμερίσουν κάποιες άλλες που θεωρούνται κατώτερες, είτε βασίζει αξιολογικές κρίσεις σε φυλετικές διαφορές. Ο ρατσισμός εμπεριέχει ρατσιστικές ιδεολογίες, προκατειλημμένες στάσεις, μεροληπτική συμπεριφορά, διαρθρωτικές ρυθμίσεις και θεσμοποιημένες πρακτικές που οδηγούν σε φυλετική ανισότητα καθώς και την εσφαλμένη αντίληψη ότι οι διακρίσεις στις σχέσεις μεταξύ ομάδων είναι ηθικώς και επιστημονικώς δικαιολογημένες.»

Αξίζει να σημειωθεί πως ο ρατσισμός διακρίνεται από την ξενοφοβία. Ενώ ο πρώτος αποτελεί μορφή έκδηλης συμπεριφοράς που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του δικαίου και μπορεί να κατασταλεί από νομικούς μηχανισμούς, η ξενοφοβία αντιθέτως συνίσταται σε ένα αίσθημα, μια νοοτροπία, μια μισαλλοδοξία, μια λανθάνουσα «μνησικακία», μια στάση που προηγείται του ρατσισμού η οποία ναι μεν μπορεί να προετοιμάσει το έδαφος γι' αυτόν αλλά καθαυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο του δικαίου και της καταστολής¹⁸.

Ειδικότερα αναλύοντας την έννοια της ξενοφοβίας παρατηρείται πως ο φόβος για τον ξένο αναφέρεται σε ένα σύνολο αντιλήψεων που στηρίζονται στην υπεροχή της οικείας φυλής έναντι των υπολοίπων (η ξενοφοβία ως ρατσισμός) και καταλήγουν στο αίτημα της διατήρησης των αξιών της οικείας ομάδας μακριά από ξένες επιρροές (ξενοφοβία ως συντηρητισμός).

Μεταξύ των δύο αυτών άκρων (ρατσισμός-συντηρητισμός) αναπτύσσονται πολλές ξενοφοβικές στάσεις που συνιστούν μηχανισμούς απόκρουσης των ξένων αξιών και κανόνων και

παίρνουν τη μορφή αποκλεισμού, υποβιβασμού, εκφοβισμού, καταδίωξης των ξένων¹⁹

. Βέβαια στην πράξη ο διαχωρισμός αυτός δεν είναι απόλυτος, καθώς οι εκδηλώσεις ξενοφοβίας έχουν πάρει τη μορφή ενός βίαιου φαινομένου που περιλαμβάνει την απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση εναντίον των ξένων.

18 Έκθεση της Εξεταστικής Επιτροπής για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη

με εισηγητή το Δημ. Ευρυγένη, Αντ.Ν.Σάκκουλας 1987, σημ. 297, σ. 118.

19 M.Kuchler, Xenophobie im internationalen Vergleich, Rechtsextremismus, PVS, Sonderheft, 27, 1996, σ 248 επ.

9

1.1.2.1. Μορφές ρατσισμού- Νεορατσισμός

Η πολυπλοκότητα του φαινομένου του ρατσισμού έχει οδηγήσει σε πολλές

διακρίσεις με βάση τις μορφές του ρατσισμού και τις πρακτικές που χρησιμοποιούνται, οι σημαντικότερες από τις οποίες αναφέρονται παρακάτω²⁰

. Συνήθης είναι ο όρος του θεσμοποιημένου ή κρατικού ρατσισμού²¹

. Θεσμοποιημένος είναι ο ρατσισμός που προωθείται μέσα από τους θεσμούς του

κράτους και ως εκ τούτου συναντάται στα αυταρχικά και απολυταρχικά καθεστώτα,

όπου κυριαρχεί ως πρακτική κρατικής καταστολής. Πρόκειται για κλειστά καθεστώτα

που πολεμούν τη διαφορετικότητα και αντιμετωπίζουν ως «εσωτερικούς ή

αντικειμενικούς» εχθρούς οποιαδήποτε ιδιαιτερότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα

είναι η ναζιστική Γερμανία, η οποία όχι απλά απέκλεισε με νόμους τη συμμετοχή των

Εβραίων στην κοινωνική και οικονομική ζωή αλλά και προκάλεσε το θάνατο

εκατομμυρίων Εβραίων κατά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Όσο το σύστημα της «φυλετικής αιτιολόγησης» εμπλουτίζεται με ψυχοκοινωνικές, πολιτισμικές και θεσμικές εκφάνσεις, εμφανίζονται πολλές νέες

μορφές του φαινομένου. Η οπισθοχώρηση της φυλετικής επιχειρηματολογίας και η παραδοχή πως η συμπεριφορά των ανθρώπων και οι δεξιότητές τους δεν εξαρτώνται

αποκλειστικά από τα γονίδια ανέδειξαν νέες μορφές ρατσισμού, όπως για παράδειγμα

το ρατσισμό σε βάρος γλωσσικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων και μεταναστών, τον

κοινωνικό ρατσισμό απέναντι σε άτομα με ειδικές ανάγκες, διαφορετικό σεξουαλικό

προσανατολισμό, οικονομική κατάσταση ή τόπο διαμονής (πρωτεύουσα-επαρχία),

μορφωτικό επίπεδο, τον σεξισμό με θύματα τις γυναίκες και τον θεσμικό ρατσισμό.

Με άλλα λόγια, ο σημερινός ρατσισμός έχει απολέσει την αυστηρά φυλετική του υφή

και έχει μετεξελιχθεί σε μια γενικευμένη και απόλυτη εναντίωση προς κάθε είδους

ιδιαιτερότητα.

Αξίζει να σημειωθεί ιδιαίτερα ο ρατσισμός απέναντι στους μετανάστες λόγω

της διαστάσεως που έχει λάβει το ζήτημα στη σημερινή εποχή, ο οποίος έχει

20 Για λεπτομέρειες βλ Ζ.Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο φυλετικό μίσος,

ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ. 43 επ,

Γ.Τσιάκαλος, Οδηγός αντιρατσιστικής εκπαίδευσης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ. 78 επ.

21 Ο καθηγητής PAREKH επέμεινε στη σημασία που μπορεί να έχουν οι θεσμοποιημένες μορφές

διακρίσεων, ακόμη κι αν δεν μπορεί κανείς να τις ταυτίσει με τον «κρατικό ρατσισμό» με την

αυστηρή έννοια του όρου, βλ Έκθεση της Εξεταστικής Επιτροπής για την άνοδο του φασισμού και

του ρατσισμού στην Ευρώπη με εισηγητή το Δημ. Ευρυγένη, Αντ.Ν.Σάκκουλας 1987, σ. 25.

10

χαρακτηριστεί ως «νεορατσισμός» ή «ρατσισμός χωρίς φυλές»²²

. Την κατάρρευση

των φυλετικών θεωριών και την αποδοχή πως οι δεξιότητες των ανθρώπων δεν

καθορίζονται αποκλειστικά από τα κληρονομούμενα γονίδια, αλλά είναι απόρροια πολλών παραγόντων, όπως ενδεικτικά το περιβάλλον στο οποίο ζει ο καθένας, οι ευκαιρίες που του παρέχονται και το πολιτιστικό και ιστορικό υπόβαθρο κάθε λαού, διαδέχθηκε μια νέα μορφή ρατσισμού απέναντι στους μετανάστες, η οποία δεν στηρίζεται στην κατωτερότητα της φυλετικής τους προέλευσης, αλλά στην επικίνδυνη διαφορετικότητα του πολιτισμού που αυτοί μεταφέρουν. Εκ πρώτης όψεως, η μορφή αυτή φαίνεται πως δεν πρεσβεύει την ανωτερότητα ή κατωτερότητα κάποιων ομάδων, αλλά αναδεικνύει τη ζημία που θα προκύψει από την κατάργηση των συνόρων και την ανάμειξη των διαφορετικών και ασύμβατων μεταξύ τους πολιτισμών. Δίνει την ψευδαίσθηση λοιπόν πως υπερασπίζεται το δικαίωμα στη διαφορά, καθώς η ανάμειξη των πολιτιστικών παραδόσεων των διαφόρων λαών θα αντιστοιχούσε σε πνευματικό θάνατο της ανθρωπότητας. Με μια πιο διερευνητική ματιά όμως, εύκολα θα μπορούσε να γίνει αντιληπτό πως δε διαφέρει ουσιαστικά από τον «παραδοσιακό» ρατσισμό, καθώς προωθεί ένα μοντέλο κλειστής κοινωνίας που αγωνίζεται να περιφρουρήσει τα σύνορά της και να διατηρήσει πάση θυσία την ομοιογένειά της προβαίνοντας σε κάθε είδους μεροληπτική μεταχείριση εις βάρος των μεταναστών στο όνομα του «δικαιώματος» κάθε εθνικής ομάδας στο αναλλοίωτο της εθνικής της ταυτότητας. Πρόκειται για τον αποκαλούμενο «διαφοριστικό ρατσισμό»²³ ή «πολιτισμικό ρατσισμό», σύμφωνα με τον οποίο το κύριο θέμα δεν είναι η κληρονομικότητα και τα γονίδια, αλλά οι πολιτισμικές διαφορές. Ο πολιτισμικός ρατσισμός βασίζεται στην διεκδίκηση της ανωτερότητας του συστήματος αξιών, του πολιτισμού, του τρόπου ζωής μιας εθνικής ομάδας απέναντι σε άλλες. Αυτού του είδους ο ρατσισμός προσιδιάζει με τον εθνοκεντρισμό, εφόσον εκφράζεται η ανωτερότητα ενός πολιτισμού απέναντι σε άλλον²⁴

. Ενώ λοιπόν ο
παραδοσιακός ρατσισμός υποτιμώντας τις ξένες ομάδες και με πρόφαση
να τις
εισάγει στο σύγχρονο κόσμο της προόδου και της παιδείας, τις
εκμεταλλευόταν

22 Βλ. E.Balibar/I.Wallerstein, Φυλή, Έθνος, Τάξη. Οι διαφορούμενες
ταυτότητες, Ο Πολίτης, Αθήνα
1991, σ. 29 επ.

23 Βλ. Ετιέν Μπαλιμπάρ, Υπάρχει «νεοναζισμός»; σε:
E.Balibar/I.Wallerstein, Φυλή, Έθνος, Τάξη. Οι
διαφορούμενες ταυτότητες, Ο Πολίτης, Αθήνα 1991, σ. 36.

24 Ωστόσο ο πολιτισμικός ρατσισμός είναι κάτι περισσότερο από τον
εθνοκεντρισμό, καθώς περιέχει

ως συστατικό του στοιχείο και την εξουσία άσκησης των εθνοκεντρικών
προκαταλήψεων εις βάρος

εκείνων που δεν ανήκουν στην κυρίαρχη εθνοπολιτισμική ομάδα.

11

κυρίως στο χώρο εργασίας, ο νεορατσισμός περιφρουρεί την πολιτιστική
ταυτότητα,

η οποία απειλείται από την εισβολή ξένων ταυτοτήτων.

Συναφής με το θέμα των μεταναστών είναι και ο λεγόμενος
«ανταγωνιστικός

ρατσισμός». Πρόκειται για μια μορφή ρατσισμού που στηρίζεται σε μια
ευρέως

εδραιωμένη αντίληψη των αυτοχθόνων πολιτών, σύμφωνα με την οποία,
οι

μετανάστες είναι οι μοναδικοί υπαίτιοι της ανεργίας, της επιδείνωσης των
συνθηκών

εργασίας και των κοινωνικών παροχών (πχ δημόσια εκπαίδευση και
περίθαλψη).

Επίσης, ακόμη μία μορφή ρατσισμού είναι συνδεδεμένη με τους
μετανάστες, ο

«φοβικός ρατσισμός». Αυτού του είδους ο ρατσισμός τροφοδοτείται από
το

στερεότυπο πως όλοι ανεξαιρέτως οι μετανάστες συμβάλλουν στην
αύξηση της

εγκληματικότητας και ευθύνονται αποκλειστικά για τα πιο ειδεχθή και
αποτρόπαια

εγκλήματα πχ τα σεξουαλικά εγκλήματα.

Οι μορφές του ρατσισμού δεν είναι απολύτως διακριτές μεταξύ τους και
στην

πράξη εμφανίζονται συχνά η μία να περιέχει πολλά στοιχεία της άλλης.
Οποιαδήποτε

μορφή όμως προσλάβει ο ρατσισμός, υπάρχει ένας κοινός πυρήνας, που αποτελεί και

το συστατικό στοιχείο της έννοιας: η εχθρότητα-βία σε καθετί διαφορετικό. Καμία

μορφή δεν μπορεί να θεωρηθεί ηπιότερη ή σκληρότερη από την άλλη, εφόσον η βία

προς οτιδήποτε φαντάζει διαφορετικό είναι εγγενές στοιχείο σε όλες.

1.1.3. Οι έννοιες του εθνικισμού, του ολοκληρωτισμού, του φασισμού και του ναζισμού

Ο ρατσισμός συνδέεται άμεσα με ολοκληρωτικά καθεστώτα, το φασισμό, τον

εθνικισμό και το ναζισμό. Μια διεξοδική ανάλυση των παραπάνω εννοιών είναι

ανέφικτη και ξεφεύγει από τα ερευνητικά πλαίσια της παρούσας εργασίας, εξαιτίας

όχι μόνο των πολλαπλών ερμηνειών που έχουν διατυπωθεί, αλλά και των μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων με τις οποίες είναι φορτισμένες οι έννοιες.

Για μια

πλήρη ανάλυση συνίσταται η ιστορική θεώρηση, γιατί ως έννοιες κοινωνικές

πλαισιωμένες από το παρελθόν, μόνο σε συνάρτηση με την ιστορία θα μπορέσουν να

γίνουν κατανοητές. Κρίνεται σκόπιμο στην παρούσα εργασία για μια ολοκληρωμένη

θεώρηση του ρατσισμού να αναφερθούν ορισμένα κύρια χαρακτηριστικά του

εθνικισμού, του ολοκληρωτισμού, του φασισμού και του ναζισμού.

12

Ο όρος εθνικισμός²⁵ (αγγλ.nationalism, γερμ.Nationalismus, γαλ.nationalisme) αναφέρεται στην υπερβολική και αποκλειστική προσήλωση στην ιδέα

του έθνους με κύριο χαρακτηριστικό τη διάκριση των εθνών σε ανώτερα και

κατώτερα και το δικαίωμα επιβολής των πρώτων στα δεύτερα. Μοιάζει με ένα είδος

θρησκείας, όπου η πίστη στο Θεό έχει αντικατασταθεί από την πίστη στο έθνος. Ο

εθνικισμός μοιάζει με το ρατσισμό χωρίς όμως οι δύο αυτές έννοιες να ταυτίζονται,

καθώς ιστορικά υπήρξαν εθνικισμοί που δεν ανέπτυξαν ρατσιστικό λόγο, όπως η

φασιστική Ιταλία, όπου το κριτήριο της φυλής δεν ήταν σημαντικό για τη συγκρότηση της εθνικιστικής ιδεολογίας. Ο εθνικισμός αποτελεί ιδεολογία

πολιτιστικής κατηγοριοποίησης των λαών, εφόσον χαρακτηριστικά του έθνους είναι

η πολιτιστική και γλωσσική ομοιογένεια, σε αντίθεση με τον ρατσισμό που ταξινομεί

τους ανθρώπους σε ανώτερες και κατώτερες φυλές. Ωστόσο παρατηρούνται

ομοιότητες στις δύο αυτές έννοιες, καθώς η δυσανεξία και η εχθρότητα προς το

«ξένο» αποτελούν βασικά στοιχεία και των δύο ιδεολογιών.

Ο ολοκληρωτισμός (αγγλ. totalitarianism, γερμ. Totalitarismus, γαλ.

totalitarisme) είναι ένας γενικός όρος που δηλώνει το συγκεντρωτισμό της εξουσίας

και την αυθαίρετη και ανεξέλεγκτη άσκησή της. Μορφές ολοκληρωτικών συστημάτων είναι ο φασισμός και ο ναζισμός, καθεστώτα που συνδέονται με τη βία,

την καταδίωξη των αντιφρονούντων, τις αυθαίρετες διακρίσεις. Ο ρατσισμός

αποτελεί κυρίαρχη πρακτική αυτών των καθεστώτων και εκφράζεται ακόμα και μέσα

από τους ίδιους τους θεσμούς και τους νόμους (κρατικός ρατσισμός). Συγκεκριμένα,

ο φασισμός (αγγλ. Fascism, γερμ. Fascismus, γαλ. Fascisme) ήταν το ολοκληρωτικό

καθεστώς του Μπενίτο Μουσολίνι στην Ιταλία (1922-1943). Πήρε το όνομά του από

το έμβλημα του καθεστώτος, τις fascies, οι οποίες ήταν δέσμες από ράβδους με

πέλεκυ στο μέσο, που κρατούσαν οι ραβδούχοι, οι fectores όταν προπορεύονταν των

αρχόντων, και αποτελούσαν το σύμβολο της εξουσίας και της δύναμης των αρχόντων

στην αρχαία Ρώμη. Επιπλέον, σύμφωνα με την έκθεση Ευρυγένη²⁶ «ο φασισμός,

πρέπει να εκληφθεί ως έκφραση μιας έννοιας γένους η οποία περικλείει μια σειρά

εναλλακτικών όρων όπως ο εξτρεμισμός ή ο εθνικισμός της δεξιάς, ο νεοναζισμός και

ο νεοφασισμός. Συνίσταται σε μια εθνικιστική στάση που κατ' ουσίαν αντιστρατεύεται

25 Βλ Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέα ελληνικής γλώσσας, β' έκδοση, κέντρο λεξικολογίας, Αθήνα 2005, σ 551.

26 Έκθεση της Εξεταστικής Επιτροπής για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη

με εισηγητή το Δημ. Ευρυγένη, Αντ.Ν.Σάκκουλας 1987, σ. 24.

13

τις αρχές της δημοκρατίας, το πρωτείο του Δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα και

ελευθερίες, καθώς και σε παράλογο εκθιασμό μιας συγκεκριμένης κοινότητας που

χρησιμοποιείται ως σημείο αναφοράς για συστηματικές διακρίσεις εις βάρος άλλων».

Ο φασισμός με τον ρατσισμό έχουν λοιπόν πολλά κοινά ιδεολογικά στοιχεία, αλλά

πρόκειται για χωριστές κατηγορίες πολιτικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, καθώς

στον φασισμό τον μείζονα λόγο δεν τον έχει το κριτήριο της φυλής, αλλά του έθνους.

Τέλος, παρόμοιο με τον φασισμό στην Ιταλία είναι και ο ναζισμός²⁷ (αγγλ.

Nazism, γερμαν. Nazismus, γαλ. nazisme) στη Γερμανία. Πρόκειται για

ένα

καθεστώς που εγκαθιδρύθηκε στη Γερμανία από το εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα του

Αδόλφου Χίτλερ (1933-1945) με κύρια ιδεολογία την ανωτερότητα της γερμανικής

φυλής έναντι των υπολοίπων, η οποία εκφράστηκε με ακραίες φυλετικές διακρίσεις,

φανατικό αντισημιτισμό και κορυφώθηκε με το Ολοκαύτωμα των Εβραίων στα

ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

1.2. Ιστορική αναδρομή

Ο ρατσισμός με τη στενή μορφή του βιολογικού ρατσισμού έχει τις καταβολές

του στο αποικιακό παρελθόν της Ευρώπης και είχε ήδη εμφανιστεί στις αρχές του

16ου αιώνα με την απάνθρωπη συμπεριφορά των Ευρωπαίων κατακτητών προς τους

ιθαγενείς. Αντιθέτως, ο κοινωνικός ρατσισμός αποτελεί διαχρονικό φαινόμενο που

συναντάται σε όλες τις ιστορικές κοινωνίες. Κλασικά παραδείγματα τέτοιου

ρατσισμού αποτελούν οι «μιαροί» ή «ανέγγιχτοι» (untouchables) στην Ινδία, το

αίσθημα πολιτισμικής υπεροχής των αρχαίων Ελλήνων, ο αντινεγρισμός και ο

αντιιουδαϊσμός, όπως αναλύονται παρακάτω.

Η αρχαιότερη μορφή κοινωνικού ρατσισμού καταγράφηκε στην Ινδία γύρω

στο 1500 πΧ όταν ο λαός των Αρίων που εισέβαλε στη χώρα και καθυπόταξε τον

ινδικό πληθυσμό επέβαλε το σύστημα της κάστας. Επρόκειτο για ένα αυστηρό

ιεραρχικό σύστημα κοινωνικής στρωμάτωσης, στην τελευταία θέση του οποίου

βρίσκονταν οι «μιαροί» ή «ανέγγιχτοι». Αυτοί ζούσαν πλήρως απομονωμένοι, καθώς

απαγορευόταν κάθε είδους επαφή με τις άλλες κάστες και ασχολούνταν μόνο με

27 Ο όρος Ναζί είναι συντετμημένος τύπος του γερμανικού Nationalsozialismus (= εθνικοσοσιαλισμός).

14

«ρυπαρές» εργασίες όπως αυτή του οδοκαθαριστή και του νεκροθάφτη. Η κατάσταση

άλλαξε και η θέση τους βελτιώθηκε σημαντικά με την ανεξαρτησία της Ινδίας το

1950.

Εκτός από την μακρινή Ινδία εκδηλώσεις κοινωνικού ρατσισμού εντοπίζονται

και στην αρχαία Ελλάδα. Η γνωστή φράση «Πας μη Έλλην Βάρβαρος» χρησιμοποιούνταν για το διαχωρισμό των Ελλήνων από τους «αλλόγλωσσους»,

«αλλόφυλους». Ο όρος «Βάρβαρος» 28, ως συλλογικός προσδιορισμός, αφορμάται

από τις ακατάληπτες (φωνητικό ρέκασμα βρ..βρρ) για τους Έλληνες γλώσσες που

μιλούσαν οι λαοί της Μικράς Ασίας. Μετά τους Περσικούς πολέμους (490-478)

τονώθηκε το αίσθημα της πολιτιστικής ανωτερότητας των Ελλήνων απέναντι σε

όσους δεν ήταν Έλληνες και ο όρος αυτός απέκτησε ένα υποτιμητικό νόημα που

κρατάει μέχρι και σήμερα, δηλαδή χρησιμοποιείται για να δηλώσει τον απολίτιστο,

τον άξεστο. Αυτό το αίσθημα της ανωτερότητας του ελληνικού πολιτισμού έναντι

των ξένων πολιτισμών εκφράστηκε από μεγάλους φιλοσόφους της εποχής, όπως τον

Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, οι οποίοι μάλιστα εξίσωναν τους «βαρβάρους» με τους

δούλους. Από την άλλη μεριά όμως, άλλοι φιλόσοφοι μεταξύ των οποίων οι σοφιστές

και ο Ηρόδοτος, επέκριναν αυτήν την διάκριση και υποστήριξαν πως όλοι οι

άνθρωποι από τη φύση τους είναι ελεύθεροι και ίσοι. Η αρνητική αυτή στάση των

Ελλήνων απέναντι στους ξένους άλλαξε όταν στο προσκήνιο της ιστορίας ήρθε ο

Μέγας Αλέξανδρος (356-323 πΧ), ο οποίος στήριξε την πολιτική ανάμειξης των

λαών και μάλιστα εμπράκτως, αφού ο ίδιος παντρεύτηκε την Βακτριανή πριγκίπισσα

Ρωξάνη. Συμπερασματικά, είναι αναμφισβήτητο ότι οι αρχαίοι Έλληνες, ιδιαίτερα

κατά την κλασική περίοδο, διακατέχονταν από αίσθημα πολιτιστικής ανωτερότητας

και θεωρούσαν τον δικό τους πολιτισμό ως την κοιτίδα του παγκόσμιου πολιτισμού,

αλλά αυτή τους η στάση δεν υποδήλωνε διαθέσεις εξόντωσης των ξένων, όπως

συνέβη στη ναζιστική Γερμανία. Η διάκριση που υποστήριξαν δεν είχε ως κριτήριο

την καταγωγή ή το χρώμα του δέρματος, αλλά το πολιτιστικό επίπεδο και θύμιζε

περισσότερο εθνοκεντρισμό από ότι ρατσισμό. Άλλωστε, οι αρχαίοι Έλληνες, με

εξαίρεση την ολιγαρχική Σπάρτη, φημίζονταν για την φιλοξενία τους. Μια κοινωνική

διάκριση που θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ήταν η τάξη των δούλων, που

στην ουσία ήταν κτήμα του κυρίου τους. Αυτήν όμως η κατηγορία δεν απαρτιζόταν

28 Βλ Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέα ελληνικής γλώσσας, β' έκδοση, κέντρο λεξικολογίας, Αθήνα

2005, σ. 346.

15

μόνο από ξένους, αλλά και από Έλληνες που δεν μπορούσαν να αποπληρώσουν τα

χρέη τους. Όλα αυτά αποδεικνύονται και από τον Ισοκράτη, σύμφωνα με τον οποίο

Έλληνας είναι κάθε άνθρωπος που μιλά την ελληνική γλώσσα και μετέχει της ελληνικής παιδείας.

Όσο αφορά το ρατσισμό εναντίων των μαύρων, παρατηρείται ότι δεν υπήρχαν

δείγματα διακριτικής μεταχείρισης στην αρχαιότητα. Αντιθέτως, οι μαύροι φημίζονταν για τις πολεμικές τους αρετές και γι' αυτό υπηρετούσαν συνήθως στο

στρατό και ορισμένοι απ' αυτούς έφταναν και στα ανώτερα αξιώματα τόσο στην

αρχαία Αίγυπτο όσο και στη Ρώμη. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν την ίδια στάση και

απέδιδαν το μαύρο χρώμα του δέρματος όχι στην κατωτερότητα του γενετικού

υλικού, αλλά στην επίδραση των κλιματικών συνθηκών. Το μαύρο χρώμα άρχισε να

αποτελεί δείγμα κατωτερότητας από τότε που οι Ευρωπαίοι και οι Άραβες αποικιοκράτες επιδόθηκαν στο δουλεμπόριο των μαύρων. Τα πρώτα δείγματα αντινεγρισμού σημειώθηκαν τα τέλη του 18ου αιώνα στις αγγλικές αποικίες της Καραϊβικής με πνευματικό πατέρα τον Άγγλο Edward Long, ο οποίος με το συγγραφικό του έργο συνέβαλε στην καλλιέργεια της αντίληψης περί κατωτερότητας των μαύρων και προσπάθησε να αποδείξει ότι οι μαύροι είναι γεννημένοι δούλοι.

Οι ρατσιστικές αντιλήψεις με αποκορύφωμα το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων στη Νότια Αφρική (Apartheid), το οποίο στηρίχθηκε στη διαίρεση του πληθυσμού σε λευκούς, μαύρους και εγχρώμους, ώθησαν τους μαύρους στην κοινωνική αποξένωση και τους ανάγκασαν να ζουν περιορισμένοι στα γκέτο υπό άθλιες συνθήκες και αποκλεισμένοι από κάθε είδους κοινωνικών δικαιωμάτων και απολαβών.

Αυτές οι συνθήκες διαβίωσης όπως ήταν φυσικό οδήγησαν σε πλήθος κινητοποιήσεων για την κατάργηση της δουλείας με σημαντικότερη τη μεγαλειώδη πορεία προς την

Ουάσιγκτον το 1963 για την κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων, με επικεφαλή

τον Martin Luther King. Δυστυχώς οι κινητοποιήσεις δεν πέτυχαν την εξάλειψη του

αντινεγρισμού, εντούτοις όμως συνέβαλαν στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Μια ακόμα ομάδα που έχει γίνει πολλές φορές στόχος προκαταλήψεων και

βίαιων συμπεριφορών ήδη από την αρχαιότητα είναι οι Εβραίοι. Οι πρώτες

εκδηλώσεις αντισημιτισμού εντοπίζονται στην αρχαία Αίγυπτο μεταξύ 1650-1570

πΧ, μετά την κατάκτηση της χώρας από τα αραβικής καταγωγής σημιτικά φύλα των

Υκσώς ή Υξώς. Έπειτα, οι διωγμοί εντάθηκαν το 586 πΧ με την κατάκτηση της

Ιουδαίας από τους Βαβυλωνίους. Επίκεντρο του αντιιουδαϊσμού στην αρχαιότητα

16

θεωρήθηκε η Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, καθώς σημειώθηκαν πολλές βαρβαρότητες

αλλά και προσπάθειες εξελληνισμού των Εβραίων, κυρίως λόγω της δυναμικής τους

παρουσίας στην οικονομική ζωή της πόλης. Οι βιαιότητες κατά των Εβραίων

συνεχίστηκαν και στο Βυζάντιο, όπου συνοδεύτηκαν από πολλές προσπάθειες

εκχριστιανισμού, ειδικά μετά την επικράτηση της εικονολατρίας το 843, και

εντάθηκαν ακόμη περισσότερο στη μεσαιωνική Ευρώπη με τις σφαγές που

ακολουθούσαν μετά τις σταυροφορίες. Χαρακτηριστικό είναι πως μετά τη Δ' Σύνοδο

του Λατεράνου, το 1215, ήταν υποχρεωτικό οι Εβραίοι να φέρουν ένα αναγνωριστικό

σημάδι, το οποίο στην Γαλλία ήταν ένας κίτρινος κύκλος στο μέρος της καρδιάς και

στη Γερμανία ένα καπέλο σε σχήμα κώνου ή στρογγυλό, για να ξεχωρίζουν έτσι από

τους υπόλοιπους πολίτες. Το πλήθος αρνητικών στερεοτύπων που επικρατούσαν και

η δαιμονοποίηση των Εβραίων, τους ανάγκασε να μένουν σε κλειστά γκέτο υπό

άθλιες συνθήκες διαβίωσης αποκομμένοι από το κοινωνικό σύστημα, με εξαίρεση

ορισμένους Εβραίους χρηματιστές στο αυλικό κυρίως περιβάλλον των ηγεμόνων. Το

κλίμα αντιπάθειας εναντίον των Εβραίων χρησιμοποιήθηκε συχνά και για εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων, όπως στη Γαλλία και στη Ρωσία,

όπου και οι

Εβραίοι χρησιμοποιήθηκαν ως αποδιοπομπαίοι τράγοι για να εκτονωθεί η λαϊκή

δυσaréσκεια. Εκατομμύρια Ρωσοεβραίων και Πολωνοεβραίων μετά από τη

δολοφονία του Αλέξανδρου Β' (1881) εκδιώχθηκαν βίαια και αναγκάστηκαν να

βρουν καταφύγιο σε άλλες χώρες. Δεν είναι τυχαίο μάλιστα πως με αντισημιτικά

επιχειρήματα είχαν προωθηθεί πολλά εθνικιστικά, αντικαπιταλιστικά και πολιτικά

προγράμματα²⁹

Την πιο βίαιη και ακραία όμως έκφραση της εχθρότητας κατά των Εβραίων

αποτελεί το Ολοκαύτωμα των Εβραίων στα στρατόπεδα των Ναζί τον Β΄ Παγκόσμιο

Πόλεμο³⁰, το οποίο αποτέλεσε μια οργανωμένη από την κρατική εξουσία προσπάθεια

εξόντωσης ενός ολόκληρου λαού, την «τελική λύση του Εβραϊκού Ζητήματος»

(Endlösung). Και σε αυτήν την περίοδο οι Εβραίοι χρησιμοποιήθηκαν ως μοχλός

πολιτικής χειραγώγησης. Με τη γνωστή τακτική του «εσωτερικού εχθρού» και

παίζοντας ακόμη μια φορά το ρόλο του αποδιοπομπαίου τράγου, ο Εβραϊκός λαός

²⁹<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

³⁰ Βλ. D.J.Goldhager, Hitler's Willing Executioners, Ordinary Germans and the Holocaust, Vintage Books, Νέα Υόρκη 1996, σ 9, όπου αναφέρεται πως οι αντισημιτικές απόψεις των Γερμανών

αποτελέσαν τον κεντρικό αιτιώδη παράγοντα για το Ολοκαύτωμα.

¹⁷

χρησιμοποιήθηκε για τη συνένωση ασυμβίβαστων κοινωνικών ομάδων ενόψει του

πολέμου, για τον οποίο η σύμπνοια όλων των κοινωνικών στρωμάτων του

Γερμανικού λαού ήταν απαραίτητη.

Ο αντισημιτισμός της ναζιστικής Γερμανίας είχε φυλετικό χαρακτήρα, σε αντίθεση με τον αντιιουδαϊσμό του υπόλοιπου κόσμου, όπου ο χαρακτήρα ήταν

θρησκευτικός. Ο αντισημιτισμός αποτελεί μια ιδιάζουσα μορφή ρατσισμού, ποιοτικά

διαφορετική από οποιαδήποτε άλλη προκατάληψη, καθώς παρουσιάζει πολύ

μεγαλύτερη διάρκεια, σταθερότητα και ακαμψία³¹

, και έχει ως βασικό στοιχείο την

αναγωγή των Εβραίων από θρησκευτική κοινότητα σε φυλή³²

. Πολλά ήταν τα

στρατόπεδα εξόντωσης των εβραίων , αλλά το πιο γνωστό ήταν στο Auschwitz στην

κατεχόμενη Πολωνία, υπό τη διεύθυνση του Rudolf Hoess. Ο αριθμός των θυμάτων

στο συγκεκριμένο στρατόπεδο ανέρχεται στα 3 εκατομμύρια, ενώ ο συνολικός

αριθμός των θυμάτων σε όλα τα στρατόπεδα φτάνει τα 6 εκατομμύρια! Τα

στρατόπεδα συγκέντρωσης αποτελούν τη μοναδική στην ιστορία βιομηχανική

οργάνωση του θανάτου³³ με αποκορύφωμα της διαστροφής τη βιομηχανική

εκμετάλλευση των πτωμάτων, καθώς κατασκευάζονταν αμπαζούρ από ανθρώπινο

δέρμα, υφάσματα από τα γυναικεία μαλλιά και σαπούνια από την τέφρα των οστών.

Βέβαια αντισημιτικές εκδηλώσεις εμφανίστηκαν και σε άλλες χώρες ανατολικής και

κεντρικής Ευρώπης, αλλά καμία δεν ξεπέρασε τη θηριωδία της ναζιστικής Γερμανίας.

31 Α.Χριστινίδης, Εχθρότητα και προκατάληψη. Ξενοφοβία, αντισημιτισμός, γενοκτονία, Ίνδικτος, Αθήνα 2003.

32 Μάλιστα, όπως υποστηρίζεται, ο όρος αντισημιτισμός είναι παραπλανητικός, καθώς στους

σημιτικούς λαούς ανήκουν και αραβικοί λαοί, οι οποίοι όμως ουδέποτε δεν αποτέλεσαν στόχο

φυλετικής εχθρότητας. Προτιμότερος είναι ο όρος «εχθρότητα ή μίσος κατά των Εβραίων», Βλ

Ζ.Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο φυλετικό μίσος, ιστορική,

κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000,σ. 191.

33 Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Henry L. Feingold «στο Auschwitz οι πρώτες ύλες ήταν

ανθρώπινα οστά και το τελικό προϊόν ο θάνατος. Το ημερήσιο αποτέλεσμα καταγραφόταν

προσεκτικά στα διαγράμματα των υπευθύνων της παραγωγής. Οι καμινάδες απέπνεαν συνεχώς το

στυφό καπνό που παράγουν οι καιόμενες ανθρώπινες σάρκες. Το πιο καλά οργανωμένο

σιδηροδρομικό δίκτυο της σύγχρονης Ευρώπης μετέφερε ένα νέο είδος πρώτων υλών στα εργοστάσια, με τον ίδιο τρόπο όπως κάθε άλλο φορτίο. Στους θαλάμους αερίων τα θύματα

εισέπνεαν το δηλητηριώδες αέριο των σφαιριδίων του πρωσικού οξέως. Μηχανικοί είχαν σχεδιάσει

τους κλιβάνους αποτέφρωσης, διοικητικά στελέχη είχαν οργανώσει το γραφειοκρατικό σύστημα που

δούλευε ακατάπαυστα και πλήρως αποτελεσματικά. Το ίδιο το σχέδιο εξέφραζε την εκτροπή του

σύγχρονου επιστημονικού πνεύματος» βλ Henry L. Feingold, How unique is the Holocaust?, στο

A.Grobman/D. Landes(επιμ), Genocide: Critical Issues of the Holocaust, The Simon Wisenthal Centre, Los Angeles 1983, σ. 398.

18

1.3. Έκταση και αίτια του ρατσισμού

Είναι αναμφισβήτητο ότι σε όλες τις χώρες υπάρχουν ομάδες που πρεσβεύουν

αρχές αδιάλλακτου εθνικισμού, αντικομμουνισμού, αντικαπιταλισμού και αντιφιλελευθερισμού και διακατέχονται από νοσταλγία απέναντι σε απολυταρχικά

καθεστώτα του παρελθόντος. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του 2011 του

Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ «10 από τα 12 κράτη-μέλη τα οποία

δημοσιεύουν επαρκή στοιχεία ποινικής δικαιοσύνης για τα ρατσιστικά εγκλήματα

γνώρισαν ανοδική τάση των καταχωρημένων εγκλημάτων κατά την περίοδο 2000-

2009»

34

. Επίσης, έρευνα του ίδιου οργανισμού που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του

2009 αναφέρει πως 55% των μεταναστών που ερωτήθηκαν πιστεύουν πως οι

διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής είναι διαδεδομένες στη χώρα τους, ενώ 37%

δήλωσε ότι τους τελευταίους 12 μήνες βίωσε διακρίσεις και 12% υπήρξε θύμα

ρατσιστικού εγκλήματος. Τα υψηλότερα ποσοστά διακρίσεων αφορούσαν τους Ρομά

(50%, καθώς ένας στους δύο δήλωσε ότι υπήρξε θύμα διάκρισης), τους υποσαχάριους

Αφρικανούς (41%) και τους Νοτιοαφρικανούς (36%). Οι πηγές σχετικά με την

ύπαρξη και τη δράση αυτών των οργανώσεων αλλά και των μεμονωμένων ατόμων

είναι ανεξάντλητες και μια λεπτομερής απόδοση της έκτασης του φαινομένου στην

Ευρώπη αποτελεί ως εκ τούτου μια ουτοπική φιλοδοξία που ξεφεύγει των ορίων της

παρούσας εργασίας.

Όσο αφορά την Ελλάδα παρά τις δύο δικτατορίες της πρόσφατης πολιτικής

της ιστορίας (της 4ης Αυγούστου 1936-1941, και το στρατιωτικό καθεστώς της 21ης

Απριλίου 1967-1974), ο φασισμός και ο ναζισμός δεν μπόρεσαν ποτέ να ριζώσουν

στην πολιτική της ζωή. Ιστορικά αναφέρονται οι δύο σημαντικότερες εθνικιστικές

οργανώσεις το Κ4Α (Κόμμα της 4ης Αυγούστου) που ιδρύθηκε το 1965 και η ΕΝΕΚ

(Ενιαίο Εθνικιστικό Κίνημα) που ιδρύθηκε το 1979 και η ΕΠΕΝ (Εθνική Πολιτική

Ένωση) που ιδρύθηκε στις αρχές του 1984. Τη μεγαλύτερη όμως πολιτική και

κοινωνική επίδραση μεταξύ των εθνικιστικών οργανώσεων την ασκεί σήμερα το

κόμμα της Χρυσής Αυγής.

34 Ετήσια έκθεση του 2011 του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ είναι διαθέσιμη στο:

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1633-annual-report-2011_EN.pdf, ιδίως σ. 109

επ., όσο αφορά τον αντισημιτισμό βλ την έκθεση του 2013 του Οργανισμού Θεμελιωδών

Δικαιωμάτων

ΕΕ

σε:

http://www.scribd.com/fullscreen/183240352?access_key=key212ybop7jf00zxtqssum&allow_share=true&escape=false&view_mode=scroll, σ. 11 επ.

19

Οι ρατσιστικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα άρχισαν να πολλαπλασιάζονται με

γεωμετρική πρόοδο τα τελευταία 5 χρόνια, γεγονός που συμπίπτει με την οικονομική

κρίση που διανύει η χώρα και τον μεγάλο αριθμό μεταναστών σε αυτήν³⁵

. Η έκθεση

99 σελίδων του Παρατηρητηρίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 2012 για την

Ελλάδα³⁶

τεκμηριώνει την αποτυχία της αστυνομίας και των δικαστικών αρχών για την πρόληψη και την τιμωρία των επιθέσεων σε βάρος μεταναστών. Η εν λόγω

έκθεση στηρίζεται σε συνεντεύξεις που η Human Rights Watch διεξήγαγε με 59

άτομα -θύματα ξενοφοβικής επίθεσης ή απόπειράς της, συμπεριλαμβανομένων 51

σοβαρών επιθέσεων, μεταξύ Αυγούστου 2009 και Μαΐου 2012. Θύματα των

σοβαρών επιθέσεων ήταν μετανάστες και αιτούντες άσυλο εννέα διαφορετικών

εθνικοτήτων καθώς και δύο έγκυες γυναίκες. Σύμφωνα με τις καταθέσεις οι

περισσότερες από τις επιθέσεις γίνονται βράδυ, σε πλατείες, με επιτιθέμενους

οργανωμένους σε ομάδες, που συμπεριλαμβάνουν και γυναίκες, και συνήθως φορούν

σκουρόχρωμα ρούχα, έχοντας καλυμμένα τα πρόσωπά τους με μαντίλια ή κράνη. Οι

επιθέσεις γίνονται με ρόπαλα ή μπουκάλια μπίρας και συνοδεύονται από ύβρεις και

παραινέσεις να εγκαταλείψουν την Ελλάδα. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις οι

επιτιθέμενοι ληστεύουν τα θύματα. Ακριβής αριθμός των θυμάτων της ρατσιστικής

βίας δεν υπάρχει. Σύμφωνα με το Δίκτυο των 18 μη κυβερνητικών οργανώσεων που

συνέστησε η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και η Ύπατη

Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδηλώθηκαν 63 περιστατικά ρατσιστικής

βίας το διάστημα από τον Οκτώβριο έως το Δεκέμβριο του 2011 στην Αθήνα και

στην Πάτρα. Τον Ιούνιο του 2011, ο διευθυντής των Γιατρών του Κόσμου Νικήτας

Κανάκης υπολογίζει ότι κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011, 300 θύματα ρατσιστικών

επιθέσεων είχαν αναζητήσει θεραπεία στην κλινική της οργάνωσης στην Αθήνα, ενώ

την ίδια περίοδο ο Τζανέτος Αντύπας, ο επικεφαλής της ελληνικής μη κυβερνητικής

οργάνωσης (ΜΚΟ) Praksis, υπολόγισε τα θύματα που είχαν προσφύγει για βοήθεια

σε περισσότερα από 200. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του ο Επίτροπος

ενημερώθηκε ότι από τον Οκτώβριο 2011 έως τον Δεκέμβριο 2012, πάνω από 200

περιστατικά ρατσιστικής βίας, κυρίως εναντίον μεταναστών, περιλαμβανομένων

προσφύγων και αιτούντων άσυλο, καταγράφηκαν από το Δίκτυο Καταγραφής

35 Σύμφωνα με την Frontex το 2011 55.000 μετανάστες εισήλθαν παράνομα από τα σύνορα ΕλλάδαςΤουρκίας, 17% περισσότεροι σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

36 Έκθεση του Παρατηρητηρίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 2012 για την Ελλάδα Διαθέσιμη

στο <http://www.hrw.org/node/108554/section/1>

20

Ρατσιστικής Βίας του οποίου ηγείται η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για

τους Πρόσφυγες και η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου³⁷

Σύμφωνα με επίσημα στατιστικά που χορηγήθηκαν από τη Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας³⁸ (1ο Τμήμα Κοινωνικών Ζητημάτων και Αντιμετώπισης

Ρατσισμού), καταγράφηκαν τρία περιστατικά κατά το έτος 2010, 22 το 2011 και 84

περιστατικά το 2012, με πιθανολογούμενο ρατσιστικό κίνητρο αντιστοίχως. Επίσης,

όπως προκύπτει από το περιεχόμενο του σχετικού εγγράφου, η πλειονότητα των

περιστατικών αυτών φαίνεται να έχει καταγραφεί στα κέντρα μεγάλων πόλεων, όπου

είναι συγκεντρωμένος μεγάλος αριθμός μεταναστών. Οι καταγγελλόμενες πράξεις

αφορούσαν κυρίως αναίτιες και απρόκλητες επιθέσεις σε βάρος αλλοδαπών με

πρόκληση ελαφρών σωματικών βλαβών και αφαίρεση χρηματικών ποσών και

κινητών τηλεφώνων. Μια ακόμα πηγή πληροφοριών αποτελεί η τηλεφωνική γραμμή

(11414) για την καταγραφή των καταγγελιών περιστατικών ρατσιστικής βίας στην

Υποδιεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής,
η οποία

έχει τεθεί σε λειτουργία από 10.01.2013 και έχει δεχθεί συνολικά 215
τηλεφωνικές

καταγγελίες. Επιπλέον, από κοινή τηλεφωνική γραμμή, είχαν καταγραφεί
225

τηλεφωνικές καταγγελίες, από τα νεοσυσταθέντα Τμήματα και Γραφεία
Αντιμετώπισης Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας³⁹

.
Ας μη λησμονείται πως υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός σκοτεινής
εγκληματικότητας που οφείλεται στον φόβο των θυμάτων να
ομολογήσουν την

επίθεση αλλά και στη δυσπιστία προς τις αστυνομικές και δικαστικές
αρχές⁴⁰

. Γι'

αυτό και ο αριθμός των καταγγελιών είναι πολύ μικρός και ακόμα
μικρότερος ο

αριθμός των υποθέσεων που φτάνουν στη δικαιοσύνη. Είναι
χαρακτηριστικό πως

37

<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=52550f494>, σ.

6-7

38 Υπ' αριθμ. πρωτ. 7100/19-316433/20.05.2013 έγγραφο του αρμόδιου
τμήματος της Διεύθυνσης

Κρατικής Ασφάλειας.

39 Βλ ειδική έκθεση του συνηγόρου του πολίτη σχετικά με το φαινόμενο
της ρατσιστικής βίας στην

Ελλάδα και την αντιμετώπισή του, Σεπτέμβρης 2013 διαθέσιμη στο

<http://www.synigoros.gr/resources/docs/eidikiEkthesiRatsistikivlia.pdf>

40 Είναι χαρακτηριστικό πως σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού
Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2009, ποσοστό των 82% των
ερωτηθέντων δεν κατήγγειλαν τα

βιώματά τους. Για το 63% ο βασικός λόγος ήταν πως δεν πίστευαν πως
με την καταγγελία θα άλλαζε

κάτι, ενώ το 80% υποστήριξε πως δεν γνώριζε κάποια οργάνωση που θα
μπορούσε να παράσχει

βοήθεια και συμβουλές.

21

καταγράφηκαν μόλις 2 ρατσιστικά εγκλήματα το 2009 και 1 το 2008⁴¹.
Επιπλέον,

σύμφωνα με την έκθεση του Παρατηρητηρίου των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων του

2012, τρεις υποθέσεις από το 2010 και έντεκα από το 2011 τελούν υπό διερεύνηση

για να διαπιστωθεί αν πρόκειται για ρατσιστικά εγκλήματα.

Εξαιτίας της πολυπλοκότητας του φαινομένου του ρατσισμού και των εθνικών

και κοινωνικών προκαταλήψεων είναι πρακτικά ανέφικτη η απόδειξη της αιτιότητας

μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς και δεν κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν όλα τα

αίτια με λεπτομέρεια στην παρούσα εργασία⁴². Αντ' αυτού αναφέρονται ορισμένα

ιστορικά, πολιτικοοικονομικά και ψυχολογικά αίτια που υπήρξαν καθοριστικά στη

διαμόρφωση των ρατσιστικών αντιλήψεων.

Τα αίτια των ρατσιστικών εγκλημάτων έχουν τις ρίζες τους στις αρχές του 16ου αιώνα και συνδέονται αναπόσπαστα με τη γένεση του αποικιοκρατικού

συστήματος. Όταν οι Ευρωπαίοι κατακτητές γνώρισαν το Νέο Κόσμο, θέλησαν να

τον εκμεταλλευτούν προς όφελός τους μην υπολογίζοντας τους ιθαγενείς. Στην

προσπάθειά τους αυτή ταύτισαν τους ιθαγενείς με κατώτερα και απολίπιστα όντα, τα

οποία έπρεπε να εκπολιτιστούν. Με αυτόν τον τρόπο κατάφεραν να νομιμοποιήσουν

την εξουσία τους επί της νέας γης και των ανθρώπων της, ώστε να την εκμεταλλευτούν στο έπακρο. Η φυλετική ιδέα λοιπόν φαίνεται πως είναι αποτέλεσμα

παραγόντων οικονομικής φύσεως και άρρηκτα συνδεδεμένη με την εκμετάλλευση

της εργατικής δύναμης των ιθαγενών του Νέου Κόσμου και αργότερα των μαύρων

που εισάγονταν μαζικά ως δούλοι από την Αφρική. Όπως αναφέρει ο Alex

Callinicos⁴³ « Ο ρατσισμός αναπτύχθηκε σε μια κρίσιμη περίοδο της επέκτασης του

καπιταλισμού, στη φάση της μετατροπής του σε κυρίαρχο τρόπο παραγωγής σε

παγκόσμια κλίμακα. Συνδέεται με τη δημιουργία το 17ο

και 18ο αιώνα των φυτειών στις

αποικίες του Νέου Κόσμου και με τη μαζική χρησιμοποίηση δούλων από την Αφρική

για την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών, όπως καπνός και ζάχαρη».

41 Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR), Οργανισμός για την

Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη «Hate Crimes in the OSCE Region. Incidents and

Responses. Annual Report 2010», Νοέμβριος 2011, σ. 26.

42 Για λεπτομέρειες βλ Krone, Die Volksverhetzung als Verbrechen gegen die Menschlichkeit, 1979, 83

επ

43 Ζ.Παπαδημητρίου, ο ευρωπαϊκός ρατσισμός, εισαγωγή στο φυλετικό μίσος, ιστορική, κοινωνιολογική και πολιτική μελέτη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ. 100.

22

Από ψυχολογική σκοπιά ο ρατσισμός σύμφωνα με τον Etienne Balibar αρθρώνεται γύρω από το στίγμα της ετερότητας και τη διαφορετικότητα του

«Άλλου» με στόχο την κάθαρση του κοινωνικού σώματος από ξένα στοιχεία και τη

διαφύλαξη της ταυτότητας του «Εμείς»⁴⁴. Το αίσθημα της εχθρότητας σε καθετί

άγνωστο και ξένο οφείλεται κατά τον Jacques Derrida⁴⁵ στην «κατασκευή

ταυτοτήτων», καθώς η συγκρότηση μιας ταυτότητας βασίζεται πάντα στον

αποκλεισμό του άλλου. Ακολούθως, ο ρατσισμός τροφοδοτείται από τα στερεότυπα

και τις προκαταλήψεις που υπάρχουν για τους «άλλους». Ως στερεότυπο⁴⁶ θεωρείται

ο συμβολικός χαρακτηρισμός που αποδίδεται στα μέλη μιας ομάδας και βασίζεται σε

ατεκμηρίωτες γενικεύσεις ως προς τις ιδιότητες που υποτίθεται ότι έχει κάθε άτομο

που ανήκει στην ομάδα. Χαρακτηριστικά του στερεοτύπου είναι η αξιολογική

διάσταση που περιέχεται στην εικόνα για τον άλλον και η υπερβολή στο επίπεδο

απόδοσης χαρακτηριστικών σε αυτόν. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν είναι απότοκα

επιστημονικής έρευνας ή εμπειρικής προσέγγισης του «άλλου», αλλά συνήθως

«κληρονομούνται» από το κοινωνικό περιβάλλον. Κι ενώ το στερεότυπο παραπέμπει

στην εντυπωμένη εικόνα για τον «άλλον» ως μέλος μιας ομάδας, η προκατάληψη

είναι η στάση απέναντι στον «άλλον», η ευνοϊκή ή δυσμενής προδιάθεση που δεν

τροφοδοτείται από τις ατομικές ιδιότητες του «άλλου», αλλά από την κοινωνική του

ταυτότητα, από το γεγονός ότι είναι μέλος μιας συγκεκριμένης ομάδας⁴⁷.

Η

υλοποίηση αυτής της προκατάληψης αποτελεί την κοινωνική διάκριση.

Σύμφωνα με

τον αμερικανό μελετητή Gordon Allport⁴⁸ η προκατάληψη διαπνέεται από την

ανάγκη για γενικοποίηση και βεβαιότητα, την απόρριψη της ασάφειας και των

ατομικών διαφορών που υπάρχουν σε μια δημοκρατική κοινωνία. Η φυλετική

προκατάληψη ειδικότερα, συνδέεται με μια αυταρχική προσωπικότητα, χαρακτηριστικά της οποίας είναι η ακαμψία και η συμβατικότητα, η υπακοή στην

44 E.Balibar/I.Wallerstein, Φυλή, Έθνος, Τάξη. Οι διφορούμενες ταυτότητες, Ο Πολίτης, Αθήνα 1991 σ.

30.

45 Βλ Ε.Βαγενά-Παλαιολόγου, Ρατσισμός και ξενοφοβία, Έρευνα στην δικαιοσύνη και στην

αστυνομία, Νομική Βιβλιοθήκη 2006, σ. 8.

46 Βλ Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της νέα ελληνικής γλώσσας, β' έκδοση, κέντρο λεξικολογίας, Αθήνα

2005, σ.1652.

47 Για τον τρόπο λειτουργίας των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων βλ Α.Γκότοβος, κοινωνικές,

ψυχολογικές και παιδαγωγικές όψεις μιας ιδεολογίας και μιας πρακτικής,

Γενική Γραμματεία Λαϊκής

Επιμόρφωσης, Αθήνα 1996. σ. 17 επ.

48 G.W.Allport, The Nature of Prejudice, Reading, MA, Addison-Wesley 1954.

23

εξουσία, η επιθετικότητα, η έλλειψη ανοχής για οποιαδήποτε αμφισημία ή ασάφεια⁴⁹

·
Στη διαμόρφωση των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και κατ' επέκταση του

ρατσισμού συμβάλουν διάφοροι οικονομικοί, κοινωνικοί, ψυχολογικοί παράγοντες

και κυρίως η λογική του αποδιοπομπαίου τράγου. Η ανάγκη για επίρριψη της ευθύνης

για κάθε δυσάρεστο τεκταινόμενο της κοινωνικής ζωής σε μια αδύναμη κοινωνική

ομάδα, ιδίως όταν η πραγματική αιτία βρίσκεται στο απυρόβλητο, είναι έντονη,

κυρίως σε περιόδους κρίσεων, και πυροδοτεί τις ρατσιστικές προκαταλήψεις και τα

στερεότυπα. Με αυτόν τον τρόπο ο ρατσισμός λειτουργεί ως μέσο εκτόνωσης και

πειθάρχησης των εξουσιαζομένων.

49 T.W.Adorno, E.Frenke- Brunswik, D.J. Levinson, S.R. Nevitt, The Authoritarian Personality, Harper and Brothers, Νέα Υόρκη 1950.

24

2. ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

2.1. Δράσεις κατά του ρατσισμού σε διεθνές επίπεδο

Σε διεθνές επίπεδο οι πολλές και αξιόλογες δράσεις κατά του ρατσισμού και

της ξеноφοβίας που έχουν αναληφθεί προέρχονται από τον Ο.Η.Ε. και διάφορες

ειδικευμένες διεθνείς οργανώσεις.

Ήδη από το προοίμιο του καταστατικού χάρτη του Ο.Η.Ε.

50 , ο οποίος

υπεγράφη την 26-6-1945 και τέθηκε σε ισχύ την 24-10-1945, σύμφωνα με το αρ. 110

παρ. 3 αυτού⁵¹, γίνεται φανερός ο σκοπός καταπολέμησης κάθε είδους διάκρισης.

Στο προοίμιο συγκεκριμένα διακηρύσσεται η πίστη στα θεμελιώδη ανθρώπινα

δικαιώματα, στην αξιοπρέπεια και στην αξία του ανθρώπου, στα ίσα δικαιώματα

ανδρών και γυναικών και μεγάλων και μικρών εθνών, ενώ στο άρθρο 56 διατυπώνεται η υποχρέωση για τον σεβασμό των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων, χωρίς

διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας.

Στην προσπάθεια προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντάσσεται και η

Σύμβαση για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας⁵², η οποία

υπεγράφη στη Νέα Υόρκη στις 9 Δεκεμβρίου 1948 και τέθηκε σε ισχύ στις 12

Ιανουαρίου 1951. Η Ελλάδα την υπέγραψε στις 19-12-1949 και την κύρωσε με το

N.Δ.3091/1954 (Α' 250). Σε αυτήν τη Σύμβαση δίνεται ο ορισμός της γενοκτονίας, η

οποία κατατάσσεται στα εγκλήματα διεθνούς δικαίου. Ως γενοκτονία ορίζεται στο

άρθρο 2 οιαδήποτε εκ των κατωτέρων πράξεων, ενεργουμένη με την πρόθεσιν ολικής ή

μερικής καταστροφής ομάδος, εθνικής, εθνολογικής, φυλετικής ή θρησκευτικής, ως

τοιαύτης :

α) Φόνος των μελών της ομάδος.

β) Σοβαρά βλάβη της σωματικής ή διανοητικής ακεραιότητας των μελών της ομάδος.

50 Ο καταστατικός χάρτης είναι διαθέσιμος στο :

http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

51 Κυρώθηκε από τη χώρα μας με τον Α.Ν.585 της 27/29-9-1945 , ελληνική μετάφραση και

διορθώσεις περιλαμβάνονται στο τεύχος Α' του Φ.Ε.Κ. αρ. 242, σ. 1212-1227 και 286, σ. 1458, Βλ.

Δ.Σ.Κωνσταντόπουλου, Δημόσιον Διεθνές Δίκαιον, Εφαρμογή γενικού και ειδικού Διεθνούς Δικαίου,

τομ. ΙΙΙ, Σάκκουλας 1986, σ. 41 επ.

52 Διαθέσιμη

στο

<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4cb2fb692>

25

γ) Εκ προθέσεως υποβολή της ομάδος εις συνθήκας διαβιώσεως δυναμένης να

επιφέρωσιν την πλήρη ή την μερικήν σωματικήν καταστροφήν αυτής.

δ) Μέτρα αποβλέποντα εις την παρεμπόδισιν των γεννήσεως εις τους κόλπους

ωρισμένης ομάδος

ε) Αναγκαστική μεταφορά παιδων μιας ομάδος εις ετέραν ομάδα.

Επιπλέον, αναγορεύονται σε αξιόποινες πράξεις η απόπειρα, η συνέργεια, η

συνεννόηση προς διενέργεια γενοκτονίας, η άμεση και δημόσια προτροπή προς

διενέργεια αυτής (άρθρο 3).

Ας μη παραλειφθεί πως το έγκλημα της γενοκτονίας εμπίπτει στη δικαιοδοσία

του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στη Χάγη, σύμφωνα με το καταστατικό του

(άρθρο 5) και ο ορισμός που δίνεται σε αυτό είναι ίδιος με τον ανωτέρω αναφερόμενο
(άρθρο 6 του καταστατικού)⁵³

Προς την κατεύθυνση εξαλείψεως των φυλετικών διακρίσεων κινείται και η
Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που ψηφίστηκε στις
10 Δεκεμβρίου του 1948 στο Παρίσι⁵⁴, στην οποία εξαγγέλλεται πανηγυρικά πως όλοι οι
άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Κάθε
άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που
προκηρύσσει η Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη
φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες
πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή
οποιαδήποτε άλλη κατάσταση (άρθρο 2). Η σημασία της παρούσας Συνθήκης
αυξάνεται από το γεγονός πως το φάσμα της απαγόρευσης των διακρίσεων καλύπτει
και επιπλέον κριτήρια εκτός από τα φυλετικά και εθνικά, στα οποία περιορίστηκαν οι
προηγούμενες συνθήκες.
Τις διακρίσεις καταδικάζει και το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων

⁵³ Το καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου είναι διαθέσιμο στο :

<http://hosting01.vivodinet.gr/unhcr/protect/files/CONVENTIONS/CONVENTIONSINTERNATIONALCRIMINALLAW.pdf>

⁵⁴ Διαθέσιμη στο :
<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>

²⁶
Εθνών στη Νέα Υόρκη στις 16 Δεκεμβρίου 1966⁵⁵ και τέθηκε σε ισχύ στις
4 Ιανουαρίου 1969. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο άρθρο 2 του Συμφώνου : Τα

Συμβαλλόμενα Κράτη στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται
και να εγγυώνται σε όλα τα άτομα που βρίσκονται στην επικράτειά τους και υπάγονται
στη δικαιοδοσία τους τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν Σύμφωνο, χωρίς
καμία διάκριση, ιδίως φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκειώματος, πολιτικών ή
άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή κάθε
άλλης κατάστασης. Περαιτέρω, στο άρθρο 20 αναφέρεται πως απαγορεύεται από το
νόμο κάθε επίκληση εθνικού, φυλετικού ή θρησκευτικού μίσους, που αποτελεί
υποκίνηση διακρίσεων, εχθρότητας ή βίας, το άρθρο 26 κατοχυρώνει την ισότητα
όλων, ανεξαρτήτως διακρίσεων, ενώπιον του νόμου, ενώ στο 27 προβλέπεται το
δικαίωμα των μειονοτήτων στην άσκηση των θρησκευτικών τους υποχρεώσεων, στη
χρησιμοποίηση της γλώσσας τους και στη συμμετοχή στην πολιτιστική τους ζωή. Για
τον έλεγχο της εφαρμογής του Συμφώνου προβλέπεται η σύσταση Επιτροπής
δικαιωμάτων του ανθρώπου, αποτελούμενη από 18 μέλη υψηλής ηθικής, η οποία
μελετά και αξιολογεί τις εκθέσεις που είναι υποχρεωμένα να υποβάλλουν τα
συμβαλλόμενα κράτη σχετικά με την εφαρμογή του Συμφώνου, αλλά και την
αναφορά κράτους μέλους με την οποία ισχυρίζεται πως ένα άλλο συμβαλλόμενο
κράτος δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του (άρθρα 28-45). Η δυνατότητα υποβολής
ατομικής προσφυγής έχει προβλεφθεί από Προαιρετικό Πρωτόκολλο και υποβάλλεται στις γενικές προϋποθέσεις παραδεκτού που ισχύουν για
τέτοιου είδους
προσφυγές, όπως να μην εξετάζεται το ίδιο ζήτημα από άλλη διαδικασία διεθνούς
έρευνας ή επίλυσης, να έχουν εξαντληθεί όλα τα εθνικά ένδικα μέσα από τον
προσφεύγοντα, οι ισχυριζόμενες παραβάσεις να συνδέονται με δικαίωμα που

προστατεύεται στο σχετικό Σύμφωνο και τα γεγονότα ή ισχυριζόμενες παραβιάσεις

να προκύπτουν κατά ή μετά την ημερομηνία θέσης σε ισχύ του σχετικού κειμένου για

το ενδιαφερόμενο Κράτος Μέλος.

Ανάλογο περιεχόμενο έχει και το Διεθνές Σύμφωνο περί των οικονομικών, κοινοτικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που υπογράφηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1966

55

Η Ελλάδα κύρωσε το Σύμφωνο και το Προαιρετικό του Πρωτόκολλο με το Ν 2462/1997 (ΦΕΚ

Α'25/26.2.97) Διαθέσιμο στο:

<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4bd686e52>

27

στην Νέα Υόρκη και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Ιανουαρίου 1976

. Σε αυτό

κατοχυρώνεται η αυτοδιάθεση των κρατών, αλλά και η υποχρέωση των Κρατών

Μελών να εγγυηθούν ότι τα δικαιώματα που περιέχονται σ' αυτό θα ασκούνται χωρίς

οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών

ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γεννήσεως ή

κάθε άλλης καταστάσεως (άρθρα 1 και 2). Ποικίλα είναι τα δικαιώματα που

κατοχυρώνονται, ενδεικτικά αναφέρονται το δικαίωμα στην εργασία, στη σωματική

και ψυχική υγεία, στη μόρφωση. Κάθε Κράτος Μέλος είναι υποχρεωμένο να εκπονεί

εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του Συμφώνου απευθυνόμενες στο Γενικό

Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (άρθρα 16-25)

Η πιο σημαντική διεθνής πράξη για την καταπολέμηση του ρατσισμού

θεωρείται η Διεθνής Σύμβαση για την κατάργηση κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων, η οποία έπεται της Διακήρυξη από τη Γενική Συνέλευση των

Ηνωμένων

Εθνών στις 20 Νοεμβρίου 1963 για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων. Η

Σύμβαση αυτή (γνωστή διεθνώς ως ICERD57) εγκρίθηκε από τη Γ.Σ. του Ο.Η.Ε. την

29η -12-1965 και δόθηκε προς υπογραφή και κύρωση την 7-3-1966, ενώ τέθηκε σε

ισχύ την 4η -1-1969 και κυρώθηκε από τη χώρα μας με το Ν.Δ. 494/1970 (Α'77).

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 1 της Σύμβασης δίνεται ο ορισμός της

φυλετικής διάκρισης, σύμφωνα με τον οποίο ως «φυλετική διάκριση» νοείται «κάθε

διάκριση, εξαίρεση, παρεμπόδιση ή προτίμηση με βάση τη φυλή, το χρώμα, την

καταγωγή, την εθνική ή εθνολογική προέλευση που έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την

εκμηδένιση ή διακινδύνευση της αναγνώρισης, απόλαυσης ή άσκησης, υπό όρους

ισότητας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στον

πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα του δημόσιου

βίου». Το εύρος του πεδίου εφαρμογής περιορίζεται σύμφωνα με την επόμενη

παράγραφο του ίδιου άρθρου, καθώς αποκλείεται η εφαρμογή της Σύμβασης σε

περιπτώσεις διακρίσεων βασιζόμενες στο κριτήριο της ιθαγένειας, δηλαδή της

ιδιότητας του υπηκόου (άρθρο 1 παρ 2). Ίσως αυτός ο περιορισμός τέθηκε ώστε να

προσελκύσει να προσχωρήσουν στη Σύμβαση πολλά κράτη, τα οποία δεν ήταν έτοιμα

να απολέσουν τη δυνατότητα-εξουσία παροχής προνομίων στους υπηκόους τους. Η

56 Κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.1532/1985(Α'45) Διαθέσιμο στο : https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26231&Itemid=33

57 International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, Διαθέσιμη στο :

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CERD.aspx>

28

Γενική Σύσταση 30 της Επιτροπής για τη διακριτική μεταχείριση των αλλοδαπών⁵⁸

συμβάλλει στην ερμηνεία του άρθρου αυτού επισημαίνοντας ότι το αρ. 1 παρ. 2

πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που δε θα υποθάλπει τη βασική απαγόρευση των

διακρίσεων, δηλαδή κατά τρόπο που ακυρώνει το ουσιαστικό περιεχόμενο των

δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που αναγνωρίζονται και προστατεύονται από την

Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα

Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα και το ΔΣΑΠΔ (αρ.1 παρ. 2

Συστάσεως). Για τα ειδικά μέτρα που το αρ. 1 παρ. 4 προβλέπει επισημαίνει ότι : «η

διαφορετική μεταχείριση που στηρίζεται στην ιθαγένεια ή στο μεταναστευτικό καθεστώς

συνιστά διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που στηρίζεται στην ιθαγένεια ή στο

μεταναστευτικό καθεστώς όταν τα κριτήρια που εφαρμόζονται δεν εξυπηρετούν ,υπό το

φως του αντικειμένου και του σκοπού της Σύμβασης, την επίτευξη θεμιτού σκοπού και

δεν είναι ανάλογα του συγκεκριμένου επιδιωκόμενου σκοπού. Δεν χαρακτηρίζεται

διακριτική η διαφορετική μεταχείριση στο πλαίσιο του άρθρου 1 παρ. 4 της Σύμβασης

που αφορά σε ειδικά μέτρα» (αρ.1 παρ. 4 Συστάσεως).

Στο άρθρο 2 της Σύμβασης αναφέρονται οι υποχρεώσεις των Κρατών Μελών

για την εξάλειψη των διακρίσεων. Συγκεκριμένα, τα Κράτη Μέλη είναι υποχρεωμένα

όχι μόνο να μην προβούν σε οποιαδήποτε φυλετική διάκριση, αλλά αναλαμβάνουν

την υποχρέωση να μην ενθαρρύνουν, προστατεύουν ή υποθάλπουν τα άτομα ή τις

οργανώσεις που προβαίνουν στις διακρίσεις. Επίσης, είναι υποχρεωμένα να

προσαρμόσουν την πολιτική και τη νομοθεσία τους στο σκοπό εξάλειψης των

διακρίσεων, να δώσουν τέλος στις ήδη υφιστάμενες διακρίσεις, να ενθαρρύνουν τα

πολυφυλετικά κινήματα και οργανώσεις και τέλος να λάβουν θετικά μέτρα για την

επαρκή ανάπτυξη και προστασία των φυλετικών ομάδων. Αξιοσημείωτη είναι και η

καταδίκη του APARTHEIT και κάθε προπαγανδιστικής ενέργειας που προέρχεται

από οργανώσεις, οι οποίες υποστηρίζουν τη φυλετική ανωτερότητα (άρθρα 3 και 4).

Ειδικότερα όσο αφορά την τιμώρηση των οργανώσεων έχει εκδοθεί η Σύσταση Νο

1559 σύμφωνα με την οποία : «Κάποια κράτη υποστήριξαν ότι κατά τη νομοθεσία τους

δεν επιτρέπεται να κηρύξουν παράνομη μια οργάνωση προτού τα μέλη της προωθήσουν

ή παροτρύνουν σε φυλετικές διακρίσεις. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι το άρθρο 4(β)

58 Διαθέσιμη στο:

<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c2afeff2>

59 Διαθέσιμη στο

<http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/%28Symbol%29/e51277010496eb2cc12563ee004b9768>

29

θέτει στα Κράτη Μέλη μια αυξημένη υποχρέωση να βρίσκονται σε επαγρύπνηση στο

πώς άμεσα θα αντιμετωπίζουν τέτοιες οργανώσεις. Οι οργανώσεις αυτές και οι

οργανωμένες και άλλες προπαγανδιστικές δραστηριότητες, πρέπει να κηρυχθούν

παράνομες και απαγορευμένες. Η συμμετοχή και μόνη στις οργανώσεις αυτές πρέπει να

τιμωρείται».

Εξίσου βαρύνουσας σημασίας είναι η ισότητα όλων ενώπιον του νόμου και ο

ενδεικτικός κατάλογος των δικαιωμάτων, τα οποία πρέπει να απολαμβάνει κάθε

άνθρωπος ανεξαρτήτως φυλής, όπως προσωπική ασφάλεια, πολιτικά δικαιώματα,

ελευθερία κινήσεως, σκέψεως, εκφράσεως, θρησκείας, το δικαίωμα στην εργασία,

στην ιατρική περίθαλψη, στην εκπαίδευση (άρθρο 5). Περαιτέρω, για την ενίσχυση

της προστασίας των φυλετικών ομάδων, υπαγορεύεται από το άρθρο 6 η

αναγκαιότητα πρόβλεψης ένδικων μέσων κατά οποιασδήποτε πράξης φυλετικής

διάκρισης.

Η σημασία αυτής της Σύμβασης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι η

συγκεκριμένη Σύμβαση δεν περιορίζεται σε απλές εξαγγελίες υποχρεώσεων, αλλά προβλέπει μηχανισμό ελέγχου της εφαρμογής της Σύμβασης (άρθρα 9-16). Αυτός ο μηχανισμός είναι η Επιτροπή για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων (γνωστή ως UN CERD) που αποτελείται από 18 εμπειρογνώμονες γνωστούς για την αμεροληψία και ηθική τους, εκλεγμένους βάσει καταλόγων που συντάσσουν τα Κράτη Μέλη, με τετραετή θητεία. Στις αρμοδιότητες της Επιτροπής εμπίπτουν η εξέταση των περιοδικών εκθέσεων που είναι υποχρεωμένα να υποβάλλουν τα Κράτη Μέλη σχετικά με την συμμόρφωσή τους προς τη Σύμβαση, αλλά και των κοινοποιήσεων που έχει τη δυνατότητα να κάνει ένα Κράτος Μέλος στην Επιτροπή σε περίπτωση που ένα άλλο Κράτος Μέλος παραβιάσει τις υποχρεώσεις του για να επιστήσσει την προσοχή της Επιτροπής. Με την κοινοποίηση αρχίζει η διαδικασία συνεννόησης και φιλικού διακανονισμού της διαφοράς (άρθρα 11-13). Δυνατότητα εξέτασης ατομικών προσφυγών-ανακοινώσεων έχει η Επιτροπή εφόσον τουλάχιστον 10 Κράτη Μέλη δηλώσουν ότι αναγνωρίζουν αυτήν την εξουσία στην Επιτροπή (άρθρο 14)⁶⁰. Οι ατομικές προσφυγές προκειμένου να γίνουν δεκτές πρέπει να πληρούν ορισμένα κριτήρια, όπως να μην εξετάζεται το ίδιο ζήτημα από άλλη διαδικασία διεθνούς έρευνας ή επίλυσης, να έχουν εξαντληθεί όλα τα εθνικά ένδικα

60 Η Γαλλία κατέθεσε τη δέκατη δήλωση τις 16 Αυγούστου 1982.

30

μέσα από τον προσφεύγοντα, οι ισχυριζόμενες παραβάσεις να γίνουν δεκτές *ratione materiae* δηλαδή θα πρέπει οι ισχυριζόμενες παραβάσεις να συνδέονται με δικαίωμα που προστατεύεται στη σχετική Σύμβαση και η προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή *ratione temporis*, καθώς δεκτά γίνονται μόνο γεγονότα ή ισχυριζόμενες παραβιάσεις

που προκύπτουν κατά ή μετά την ημερομηνία θέσης σε ισχύ του σχετικού κειμένου

για το ενδιαφερόμενο Κράτος Μέλος⁶¹

. Παρόλη τη σημασία των μηχανισμών

ελέγχου εφαρμογής της Σύμβασης, έχει ασκηθεί κριτική τόσο ως προς την

αποτελεσματικότητα των περιοδικών εκθέσεων των Κρατών-Μελών, καθώς αυτές

συντάσσονται από εθνικές διοικήσεις με αποτέλεσμα το περιεχόμενό τους να

διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση, όσο ως προς την αξιολόγηση των εκθέσεων

αυτών από την Επιτροπή, η σύνθεση της οποίας ως ένα βαθμό είναι πολιτική.

Τα διεθνή κείμενα που καταδικάζουν τις διακρίσεις και το ρατσισμό δεν εξαντλούνται εδώ. Σημαντικά είναι επίσης η Διεθνής Σύμβαση περί εξαλείψεως και

καταστολής του εγκλήματος του απαρτχάιντ, η οποία υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη

στις 30 Νοεμβρίου 1973 και τέθηκε σε ισχύ στις 18 Ιουλίου 1976⁶²

, η Διακήρυξη για

την εξάλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων λόγω θρησκείας ή

πίστης (υπογραφείσα στις 25 Νοεμβρίου 1981)⁶³

, η Διεθνής Σύμβαση για την

κατάργηση κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των γυναικών (CEDAW) της 18ης

Δεκεμβρίου 1979⁶⁴, η Διακήρυξη για τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε

εθνικές ή εθνοτικές, γλωσσικές και θρησκευτικές μειονότητες (εγκριθείσα στις 18

Δεκεμβρίου 1992)⁶⁵, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υπογραφείσα το

1989⁶⁶, η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και το

Πρωτόκολλο της του 1967 καθώς και τις περιφερειακές πράξεις, η Σύμβαση για την

Προστασία των Δικαιωμάτων Μεταναστών Εργαζομένων και των μελών των

οικογενειών τους, που υιοθετήθηκε τον Δεκέμβριο του 1990 από τη Γενική

Συνέλευση του Ο.Η.Ε. και τέθηκε σε ισχύ από την 1η Ιουλίου του 2003. Μάλιστα τα

Ηνωμένα Έθνη ανακήρυξαν το 1995 «Διεθνές Έτος της Ανεκτικότητας».

61 MARKUS G. SCHMIDT, Οι διαδικασίες των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση των φυλετικών

διακρίσεων και επιθέσεων, NoB 1997, σ. 943-951 (945).

62 Διαθέσιμη στο : <http://legal.un.org/avl/ha/cspca/cspca.html>

63 Διαθέσιμη στο : <http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r055.htm>

64 Που κυρώθηκε με το Ν 1342/1983, διαθέσιμη στο : <http://www.isotita.gr/index.php/docs/326>

65 Από την έγκριση αυτής της Διακήρυξης ιδρύθηκε το 1995 και η WGM δηλ η ομάδα Εργασίας για τις Μειονότητες.

66 Κυρώθηκε με το Ν 2101/1992, διαθέσιμη στο http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26232&Itemid=33

31

Επίσης, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά των διακρίσεων

συμπληρώνεται από τρεις Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Πρόκειται

για την υπ' αριθ. 97 σχετικά με τους διακινούμενους εργαζομένους⁶⁷

, 111 σχετικά με

τις διακρίσεις στους τομείς της απασχόλησης και των επαγγελματιών⁶⁸ και 143

σχετικά με τη μετανάστευση υπό καταχρηστικές συνθήκες και με την προαγωγή της

ισότητας ευκαιριών και μεταχείρισεως των διακινούμενων εργαζομένων⁶⁹

Τέλος, στην προσπάθεια εξάλειψης των διακρίσεων συνέβαλε και η UNESCO⁷⁰ με τη Σύμβαση/Σύσταση της κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση (14-

12-1960⁷¹), τη Διακήρυξη περί «Φυλής και Φυλετικής Προκαταλήψεως» της Γενικής

Διάσκεψης στις 27 Νοεμβρίου 1978, και τη Διακήρυξη για την πολιτιστική πολυμορφία που υιοθετήθηκε στις 2 Νοεμβρίου 2001⁷²

2.2 Δράσεις κατά του ρατσισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.2.1. Δράσεις του Συμβούλιο της Ευρώπης κατά του ρατσισμού

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, ως ο παλαιότερος οργανισμός με σκοπό την ευρωπαϊκή ενοποίηση⁷³, έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με τα ανθρώπινα δικαιώματα και

ειδικότερα έχει δείξει μεγάλο ενδιαφέρον για την καταπολέμηση κάθε είδους

διακρίσεων. Αυτό γίνεται εμφανές ήδη από το καταστατικό του, το οποίο

υπογράφηκε στις 5 Μαΐου 1949 στο Λονδίνο και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Αυγούστου

του ίδιου έτους. Σύμφωνα με το καταστατικό τα Κράτη Μέλη οφείλουν να αποδεχτούν

τις αρχές του πρωτείου του δικαίου, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των

θεμελιωδών ελευθεριών (αρ. 3) και σε περίπτωση παραβίασής τους είναι δυνατό να

67Εγκρίθηκε στις 1-7-1949 από τη Γενική Συνδιάσκεψη της Δ.Ο.Ε. και δεν κυρώθηκε ακόμη από την Ελλάδα.

68 Εγκρίθηκε στις 25-6-1958 από τη Γενική Συνδιάσκεψη της Δ.Ο.Ε. και κυρώθηκε από τη χώρα μας με το Ν.1424/1984 (Α' 29).

69 Εγκρίθηκε στις 24-7-1975 από τη Γενική Συνδιάσκεψη της Δ.Ο.Ε. και δεν κυρώθηκε ακόμη από την Ελλάδα.

70 United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

71 Την οποία η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει. Διαθέσιμη στο : http://6dim-diapolefth.thess.sch.gr/Greek/Diapolitismiki_Ekpaidefsi/DiethneisSymvaseis_Diakirixeis/Unesco1960.htm

72 Διαθέσιμη στο:

http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/declaration_cultural_diversity_el.pdf.pdf

73 Η Ελλάδα έγινε μέλος στις 9 Αυγούστου 1949.

32

ανασταλεί το δικαίωμα αντιπροσωπεύσεως των συγκεκριμένων Κρατών Μελών, να

κληθούν προς απόσυρση ή τελικά να αποπεμφθούν από τον οργανισμό (αρ.8)⁷⁴

Υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης υπογράφηκε στις 4 Νοεμβρίου

του 1950 στη Ρώμη η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η

οποία μαζί με τα πρόσθετα πρωτόκολλα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κείμενα

για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Ειδικότερα, στο άρθρο 14 της ΕΣΔΑ αναφέρεται πως η χρήση των αναγνωρισμένων

από τη Σύμβαση δικαιωμάτων πρέπει να γίνεται χωρίς διάκριση φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεπιοθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, συμμετοχής σε εθνική μειονότητα, γέννηση ή άλλη κατάσταση. Πρόκειται για μια διάταξη που δεν κατοχυρώνει τη γενική αρχή της ισότητας, αλλά μόνο την ισότητα στη χρήση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προβλέπονται στη Σύμβαση και ως εκ τούτου η παραβίαση του άρθρου 14 ΕΣΔΑ δεν διαπιστώνεται αυτοτελώς, αλλά πάντα σε συνδυασμό με μία κανονιστική διάταξη της Σύμβασης που κατοχυρώνει δικαίωμα ή ελευθερία⁷⁵. Το πεδίο εφαρμογής του αρ. 14 ΕΣΔΑ διευρύνθηκε με το 12ο Πρωτόκολλο που προστέθηκε σε αυτή, το οποίο για να τεθεί σε ισχύ πρέπει να κυρωθεί από δέκα Κράτη- Μέλη⁷⁶. Το Πρωτόκολλο αυτό τέθηκε σε ισχύ την 1-1-2005, και περιλαμβάνει δυο άρθρα που θεωρούνται πρόσθετα άρθρα της Σύμβασης και επί των οποίων εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις αυτής. Σύμφωνα με το αρ. 1 αυτού η απόλαυση των δικαιωμάτων που ορίζονται με νόμο θα εξασφαλίζεται χωρίς διάκριση φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεπιοθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, συμμετοχής σε εθνική μειονότητα, γέννηση ή άλλη κατάσταση. Η διάταξη αυτή, που από άποψη περιεχομένου ταυτίζεται με το περιεχόμενο του αρ. 14 ΕΣΔΑ, παρέχει τη δυνατότητα στον προσφεύγοντα να επικαλεστεί ενώπιον του ΕΔΔΑ την παραβίαση διακρίνουσας μεταχείρισης για ένα από τους λόγους που ενδεικτικά αναφέρει και για οποιαδήποτε άλλη κατάσταση. Δόθηκε με αυτόν τον τρόπο έμφαση στην ευθεία αναγνώριση ενός δικαιώματος στην ισότητα. Το άρθρο 2 αναφέρεται στην εδαφική εφαρμογή του

74 Η Ελλάδα αναγκάστηκε να αποσυρθεί από το καταστατικό το 1969, μετά το πραξικόπημα του

1967. Η κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με το Ν.2329/1953

(Α'68) καταγγέλθηκε από το δικτατορικό καθεστώς και τέσσερα Κράτη Μέλη προσέφυγαν σε βάρος

της Ελλάδος για μη τήρηση της Συμβάσεως. Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας στη χώρα

μας, η Σύμβαση κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974 (Α'256).

75 Βλ Ν.Φραγκάκης, Ζητήματα εφαρμογής του άρθρου 14 ΕΣΔΑ σε ποινικές υποθέσεις, διαθέσιμο στο

<http://www.fralaw.gr/Docs/ArticlesGr/ESDA.pdf>

76 Η Ελλάδα υπέγραψε το Πρωτόκολλο την 4η -11-2000 αλλά δεν το έχει κυρώσει ακόμη.

33

Πρωτοκόλλου και ειδικότερα στο έδαφος ή τα εδάφη που τα κράτη επιθυμούν να

εφαρμοστεί⁷⁷. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει θεμελιώσει στη νομολογία του το καθήκον των

κρατών να διερευνούν εάν η τέλεση ποινικού αδικήματος υποκινήθηκε από

ρατσιστικό κίνητρο. Στην υπόθεση Nachova το Δικαστήριο υποστήριξε ότι⁷⁸:

«Κατά τη διερεύνηση βίαιων περιστατικών... οι κρατικές αρχές έχουν επιπλέον

καθήκον να προβαίνουν σε κάθε εύλογη ενέργεια για να αποκαλύψουν τυχόν ρατσιστικό

κίνητρο και να αποδείξουν αν το εθνικό μίσος ή οι προκαταλήψεις έπαιξαν ρόλο στα

σχετικά συμβάντα. Τυχόν παράλειψή τους να το πράξουν και αντιμετώπιση της βίας και

βαναυσότητας που προκαλούνται από ρατσιστικά κίνητρα επί ίσης βάσεως με υποθέσεις

που δεν έχουν ρατσιστικές προεκτάσεις θα ισοδυναμούσε με παράβλεψη της ειδικής

φύσης πράξεων που είναι ιδιαίτερα καταστροφικές για τα θεμελιώδη δικαιώματα»

79

Όταν μάλιστα το ρατσιστικό κίνητρο σχετίζεται με φονικές υποθέσεις έχει επισημανθεί πως : όταν στην επίθεση υπάρχει ρατσιστικό κίνητρο, είναι ιδιαίτερα

σημαντικό η διερεύνηση να γίνεται με αυστηρότητα και αμεροληψία, έχοντας υπόψη την

ανάγκη να επιβεβαιώνεται συνεχώς η καταδίκη του ρατσισμού από την κοινωνία και να

διατηρείται η εμπιστοσύνη των μειονοτήτων στην ικανότητα των αρχών να τις

προστατεύουν από την απειλή της ρατσιστικής βίας⁸⁰

Περαιτέρω, το Συμβούλιο της Ευρώπης αντιλαμβανόμενο πως το διαδίκτυο

αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή μέσα διάπραξης ρατσιστικών εγκλημάτων προέβη

στην υιοθέτηση της Σύμβασης για το Κυβερνοέγκλημα⁸¹, η οποία υπογράφηκε ²³

Νοεμβρίου 2001 και τέθηκε σε ισχύ 1 Ιουλίου 2004 και ιδιαιτέρως του Πρόσθετου

Πρωτοκόλλου αυτής σχετικά με την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και

77 Βλ Π.Νάσκου-Περάκη, Ρατσισμός και ξενοφοβία στην Ευρώπη: από την έκθεση Ευρυγένη στην

πρόσφατη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των άλλων Ευρωπαϊκών οργανισμών, ΕΕΕυρΔ 2001, 1.

78 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης], Nachova και

λοιποί κατά Βουλγαρία, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2005, παρ. 156-159. και λοιποί κατά Βουλγαρίας.

79 Το Δικαστήριο έχει επαναλάβει τη θετική υποχρέωση διερεύνησης των πιθανών ρατσιστικών

κινήτρων σε πολλές διαδοχικές υποθέσεις (Βλ, Μπέκος και Κουτρόπουλος κατά Ελλάδας, απόφαση

της 13ης Δεκεμβρίου 2005 παρ. 63 –65, Ζελίλωφ κατά Ελλάδας απόφαση της 24ης Μαΐου 2007, παρ.

72 – 74, Secic κατά Κροατίας, απόφαση της 31ης Μαΐου 2007, παρ. 66, Cobzaru κατά Ρουμανίας,

απόφαση της 26ης Ιουλίου 2007, παρ. 88 – 91, Cakir κατά Βελγίου απόφαση της 10ης Μαρτίου 2009

παρ. 77 – 78, Begonovic κατά Κροατίας, απόφαση της 25ης Ιουνίου 2009, παρ. 93.).

80 Βλ Angelova και Iliev κατά Βουλγαρίας, απόφαση της 26ης Ιουλίου 2007 και Menson και λοιποί

κατά Ηνωμένου Βασιλείου, αριθ. 47916/99, Απόφαση περί του παραδεκτού της 6ης Μαΐου 2003,

ΕΔΔΑ 2003-V.

<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>

34

ξενοφοβικής φύσης, που τελούνται μέσω των συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών⁸². Το Πρωτόκολλο υπογράφηκε στις 28-1-2003 στο Στρασβούργο και

τέθηκε σε ισχύ 1 Μαρτίου 2006. Συγκεκριμένα, το πρωτόκολλο αφού ορίζει τα

«ρατσιστικά και ξενοφοβικά υλικά/μέσα», τυποποιεί ως ποινικά αδικήματα μια σειρά

από πράξεις όταν διαπράττονται μέσω διαδικτύου και με ρατσιστικά ή ξενοφοβικά

κίνητρα, όπως την απειλή (αρ. 3), δημόσια προσβολή (αρ.4), άρνηση γενοκτονίας και

άλλων εγκλημάτων σε βάρος της ανθρωπότητας (αρ. 5) και τις επιβοηθητικές αυτών

ενέργειες. Η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει ούτε τη Σύμβαση ούτε το πρωτόκολλο παρά

τις συστάσεις της ECRI στη σχετική Έκθεσή της για τη χώρα μας για το 2009⁸³

Εξίσου σημαντική για την καταπολέμηση των διακρίσεων είναι η Σύμβαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την προστασία των εθνικών

μειονοτήτων, η οποία τέθηκε σε ισχύ 1 Φεβρουαρίου 1998 και αποτελεί την πρώτη

Διεθνή Σύμβαση που προστατεύει το Δικαίωμα των ατόμων να ανήκουν σε μια

εθνική ομάδα⁸⁴. Η προστασία αυτή θεωρήθηκε ουσιαστική για τη διασφάλιση της

σταθερότητας, της δημοκρατικής ασφάλειας και της ειρήνης στην Ευρώπη μετά την

κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των

εθνικών εντάσεων που εμφανίστηκαν με πράξεις βίας και ένοπλων συρράξεων. Η

Σύμβαση δεν περιέχει τον ορισμό της εθνικής μειονότητας, αλλά προβλέπει την

υποχρέωση των μελών να αναλαμβάνουν να υιοθετήσουν, εφόσον κρίνεται αναγκαίο,

κατάλληλα μέτρα για να προωθήσουν σε όλους τους τομείς του οικονομικού,

κοινωνικού και πολιτιστικού βίου πλήρη και αποτελεσματική ισότητα μεταξύ

προσώπων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες και αυτών που ανήκουν στην πλειονότητα. Η Ελλάδα δεν έχει προχωρήσει σε κύρωση αυτής της σύμβασης.

Στην ενίσχυση των δικαιωμάτων των μειονοτικών ομάδων και την καταπολέμηση των φαινομένων του ρατσισμού συνέβαλαν και ακόμη τέσσερις

Συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης. Πρόκειται για την Ευρωπαϊκή Σύμβαση

σχετικά με το νομικό καθεστώς των μεταναστών εργαζομένων⁸⁵, η οποία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στις 24 Νοεμβρίου 1977 στο

Στρασβούργο και ξεκίνησε να ισχύει στις 1 Μαΐου 1983, τη Σύμβαση του

82 Διαθέσιμο στο <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/189.htm>.

83 <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Greece/GRC-CbC-IV-2009-031-GRC.pdf>

84 <http://hub.coe.int/what-we-do/human-rights/national-minorities>

85 Διαθέσιμη στο <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/093.htm>

35

Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή των Αλλοδαπών στο δημόσιο βίο σε

τοπικό επίπεδο που υιοθετήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 1992⁸⁶ και την Ευρωπαϊκή

Σύμβαση για την Ιθαγένεια⁸⁷, η οποία υιοθετήθηκε στις 6.11.1997 στο Στρασβούργο

και τέθηκε σε ισχύ στις 1.3.2000. Η Ελλάδα δεν έχει προχωρήσει ακόμη σε κύρωση

αυτών των Συμβάσεων.

Στις δράσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά του ρατσισμού πρέπει να

προστεθεί και ο Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των

εργαζομένων του 1989, που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου

στις 9-12-1989 και υπογραμμίζει τη σημασία της καταπολέμησης κάθε μορφής

διακρίσεων στον τομέα της εργασίας, ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Χάρτης (1996),

ο οποίος περιλαμβάνει ένα κατάλογο κριτηρίων σχετικά με την ένταξη μεταναστών

εργαζομένων και των οικογενειών τους, που πρέπει να αποτελέσει τη βάση της εξέλιξης των προσώπων μέσα στην πόλη. Στον χάρτη προβλέπεται επίσης ένα σύστημα συλλογικών προσφυγών που μπορούν να ασκήσουν συνδικάτα, επιχειρηματίες και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών⁸⁸. Επίσης, σημαντικό βήμα θεωρείται και ο Ευρωπαϊκός χάρτης των περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών (European Charter for Regional or Minority Languages - ECRML). Πρόκειται για μια σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, καταρτισθείσα το 1992 με σκοπό στην προστασία και την προώθηση των ιστορικών περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών της Ευρώπης. Ο Χάρτης τέθηκε σε ισχύ την 1 Αυγούστου 1998, όταν 5 χώρες ολοκλήρωσαν την επικύρωσή του. Η Ελλάδα δεν τον έχει υπογράψει και κυρώσει. Τα όπλα του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν σταματούν εδώ. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση και η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν εγκρίνει ήδη από το 1966 μια σειρά πράξεων (συστάσεις, ψηφίσματα, διακηρύξεις) σχετικά με την ξενοφοβία και το ρατσισμό. Αξίζει να αναφερθούν το ψήφισμα σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν κατά της πρόκλησης σε φυλετικό, εθνικό ή θρησκευτικό μίσος (1968) , το σχετικό με την αναγκαιότητα να καταπολεμηθεί η επανεμφάνιση της φασιστικής προπαγάνδας και των ρατσιστικών της μορφών ψήφισμα της Κοινοβουλευτικής Συνελεύσεως 743/1980, η σύσταση της

86 Διαθέσιμη στο <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/144.htm>

87 Διαθέσιμη στο <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?CL=ENG&NT=166>

88 Η Ελλάδα δεν τον έχει κυρώσει, βλ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/default_en.asp

36

Κοινοβουλευτικής Συνελεύσεως 968/1983 σχετικά με τις ξενόφοβες στάσεις και

κινήματα στα κράτη μέλη κατά των μεταναστών εργαζομένων, και το ψήφισμα στις

23 Οκτωβρίου 1995 σχετικά με την απάντηση των εκπαιδευτικών συστημάτων στα

προβλήματα του ρατσισμού και της ξеноφοβίας. Εξίσου σημαντική είναι και η

Διακήρυξη της Βιέννης, που υιοθετήθηκε στις 25-6-1993 και οδήγησε στην ίδρυση

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (European

Commission Against Racism and Intolerance-ECRI)⁸⁹. Σκοπός αυτής είναι η

καταπολέμηση των φαινομένων που απειλούν τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις

δημοκρατικές αξίες στον ευρωπαϊκό χώρο. Ανάμεσα στα καθήκοντά της είναι: η

εξέταση των νομοθεσιών, της πολιτικής και άλλων μέτρων των κρατών μελών για την

καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξеноφοβίας του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας καθώς και της αποτελεσματικότητάς τους, η πρόταση περαιτέρω

δράσης σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η διατύπωση υποδείξεων γενικής

πολιτικής για τα κράτη μέλη και η μελέτη των κατάλληλων διεθνών νομικών

κειμένων για το θέμα με σκοπό την εφαρμογή τους, όπου κρίνεται σκόπιμο.

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι συστάσεις κατά του ρατσισμού, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι οι ακόλουθες: η Νο 8 Σύσταση της ECRI

Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού κατά την αντιμετώπιση της

τρομοκρατίας, η Νο 9 Σύσταση της ECRI Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση

του αντισημιτισμού, η Νο 10 της ECRI Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην και διαμέσου της

εκπαίδευσης, η Νο 11 της ECRI Σύσταση Γενικής Πολιτικής για την καταπολέμηση

του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων στην αστυνόμευση, η σύσταση Νο. R

(97) 20 της Επιτροπής Υπουργών των κρατών μελών για τον «λόγο μίσους»(1997), η σύσταση του 2009 του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για τη συστηματική εφαρμογή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε Εθνικό επίπεδο στην οποία ειδικά για το ρατσισμό προτείνεται η κατάρτιση ειδικών σχεδίων δράσης για την αντιμετώπισή του⁹⁰, η σύσταση Νο. R (2010) 5 της Επιτροπής Υπουργών για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης των διακρίσεων που βασίζονται στον γενετήσιο προσανατολισμό ή το φύλο. Η ECRI προέβη επίσης και

89 <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/vienna.aspx>

90 CommDH(2009)3, Recommendation on systematic work for implementing human rights at the national level by Tommas Hammarberg, 18-2-2009, δημοσιευμένη στον ιστοχώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης, www.coe.int, Κεφ. 4.1, σ. 9.

37

σε Διακήρυξη για τη χρήση ρατσιστικών, αντισημιτικών και ξενοφοβικών στοιχείων

στον πολιτικό λόγο (2005), καθώς ο πολιτικός λόγος που προωθεί θρησκευτικές,

εθνικιστικές και πολιτιστικές προκαταλήψεις απειλεί την κοινωνική ειρήνη και την

πολιτική σταθερότητα αλλά ταυτόχρονα προκαλεί δεινά και στην ανθρωπότητα.

Επιπλέον, το Συμβούλιο της Ευρώπης διεξήγαγε στη βάση της δήλωσης της Βιέννης

της 9ης Οκτωβρίου 1993, ευρωπαϊκή καμπάνια νεολαίας κατά του ρατσισμού, της

ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας, ως μέρος των δραστηριοτήτων του στον τομέα αυτό στις 21 Οκτωβρίου 1995 στη σύνοδο κορυφής

των κοινωνικών εταίρων στη Φλωρεντία, όπου και εγκρίθηκε κοινή δήλωση με θέμα

την πρόληψη των φυλετικών διακρίσεων και της ξενοφοβίας και την προώθηση της

ίσης μεταχείρισης στο χώρο εργασίας.

Τέλος, τα συμπεράσματα προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τόσο στην

Κέρκυρα91, στις 24-25 Ιουνίου 1994, όσο και στις Κάννες , στις 26-27 Ιουνίου 1995,

κατέδειξαν την ανάγκη για την ανάπτυξη μιας συνολικής στρατηγικής σε επίπεδο

Ένωσης που θα καταδικάζει τις πράξεις βίας, προτείνοντας μάλιστα, εκτός των

άλλων, την ίδρυση Συμβουλευτικής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της

Ξενοφοβίας και την ειδική εκπαίδευση των υπαλλήλων των εθνικών υπηρεσιών.

Κάθε εταίρος έχει υποχρέωση να σέβεται τη διαφοροποίηση και τον πλουραλισμό

στην κοινωνία και να συμβάλει στην καταπολέμηση των εκδηλώσεων μισαλλοδοξίας.

ΓΙΑ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

1. Να γίνει δεκτή η αίτησή μου.
2. Να υποχρεωθεί με προσωρινή διαταγή ο καθ'ού να αποσύρει το προσβλητικό και αήθες δημοσίευμά του από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και δή το facebook.
3. Με προσωρινή διαταγή να υποχρεωθεί ο καθ'ού να μην αναρτά εις το μέλλον την παράνομη ρατσιστική ανάρτησή του σε κανέναν μέσον κοινωνικής δικτύωσης ούτε να την επικαλείται στα Μ.Μ.Ε.
4. Να υποχρεωθεί ο καθ'ού να δημοσιεύσει στην προσωπική του ιστοσελίδα κείμενο επανόρθωσης για την Παναγία , το σύμβολο της πίστεώς μας και οπουδήποτε αλλού δώσει συνέντευξη σε μέσον μαζικής ενημέρωσης.
5. Να υποχρεωθεί σε περίπτωση μη τήρησης των παραπάνω να του επιβληθεί από το σεβαστό σας δικαστήριο ποινή δύο ετών και χρηματικό πρόστιμο 20.000 Ευρώ , όπως ο νόμος **Νόμος 4285/2014 - ΦΕΚ 191/Α/10-9-2014 (Κωδικοποιημένος προβλέπει.**

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ 27-12-2021

Ο ΑΙΤΩΝ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

